

PISEMNE PODSUMOWANIE
PRZEPROWADZONEJ STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO PROJEKTU STRATEGII ENERGETYCZNEJ DOLNEGO
ŚLĄSKA - KIERUNKI WSPARCIA SEKTORA ENERGETYCZNEGO

PECTORE CO

„Pectore – Eco” Sp. z o.o.
ul. Powstańców Warszawy 1/1
44-100 Gliwice

www.pectore-eco.pl

Gliwice, październik 2022 r.

SKŁAD AUTORSKI:

inż. Katarzyna Banaszak

Banaszak

mgr inż. Agnieszka Hobot

Hobot

mgr inż. Magdalena Dołęga

Dołęga

mgr inż. Monika Gajda

Gajda

lic. Monika Mazur

Mazur

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
2. USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	4
3. OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW	8
4. ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI.....	9
5. WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	9
6. PROPOZYCJA METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZENIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ	9
7. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	11

1. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) (dalej ustawa OOS), do przyjętego dokumentu, tj.: „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego”, dołącza się pisemne podsumowanie.

Podsumowanie zawiera informacje, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS, tj. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu;
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Zgodnie z zapisami art. 55. ust. 3 ustawy OOS, w podsumowaniu uwzględnia się informacje na temat rozwiązań alternatywnych.

2. USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W Prognozie przeprowadzono analizę wpływu zapisów projektu „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska - kierunki wsparcia sektora energetycznego” na poszczególne elementy środowiska i zdrowie ludzi. Zgodnie z zawartymi wnioskami w Prognozie, przyjęte założenia projektu Strategii będą generować w większości pozytywne oddziaływanie na środowisko i ludzi. Działania inwestycyjne mogą być źródłem negatywnych, lokalnych wpływów, przede wszystkim na etapie ich realizacji. Natomiast w przyszłości, na etapie eksploatacji mogą powodować pozytywny efekt w odniesieniu do stanu środowiska naturalnego.

W Prognozie przedstawiono rekomendacje wynikające z przeprowadzonej analizy do projektu Strategii:

Tabela 1. Rekomendacje

Lp.	Obszar Strategii objęty rekomendacją	Rekomendacje
1.	I. Dotyczy kierunków działań w ramach celów operacyjnych: Cel Operacyjny 1. Poprawa jakości powietrza - Wsparcie dla zastąpienia paliw kopalnych wykorzystywanych w ciepłownictwie systemowymi źródłami nieemisyjnymi, - Wsparcie dla ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego – wymiany źródeł niskiej emisji w obiektach wykorzystujących kotły na paliwa stałe, - Zapobieganie i ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza z urządzeń grzewczych w budynkach użyteczności publicznej - wymiana źródeł ciepła wykorzystujących spalanie węglowodorów na nieemisyjne oraz ciepło systemowe transformowane w kierunku źródeł nieemisyjnych, - Wsparcie dla ograniczania emisji w przedsiębiorstwach, - Wsparcie finansowe do realizacji tzw. uchwał antysmogowych, - Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu publicznego – dążenie do zasilenia środków transportu energią pochodzącą z OZE (w tym wykorzystania wodoru), - Wsparcie dla rozwoju indywidualnej mobilności zeroemisyjnej w ruchu codziennym i jej integracji z efektywnym energetycznie transportem publicznym, - Wsparcie finansowe dla rozwoju elektromobilności w jednostkach samorządu terytorialnego. Cel operacyjny 3. Wysoka efektywność energetyczna - Wspieranie poprawy efektywności energetycznej w procesie: wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i końcowego zużycia energii, - Poprawa efektywności energetycznej budynków, w tym budynków użyteczności publicznej, obejmująca wszystkie elementy i systemy służące ograniczeniu zapotrzebowania na energię, w szczególności termomodernizację,	Realizacja projektów w obszarach wymagających wsparcia dla wzmocnienia środowiskowego efektu Strategii- Rozważenie realizacji projektów (zwłaszcza działań inwestycyjnych) w pierwszej kolejności w obszarach o stwierdzonym występowaniu zanieczyszczenia powietrza zgodnie z ocenami jakości powietrza wykonywanymi przez GIOŚ¹.

¹ https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/measuring_air_assessment_rating_info

Lp.	Obszar Strategii objęty rekomendacją	Rekomendacje
	- Wspieranie zwiększania efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, wspieranie inwestycji ograniczających negatywny wpływ procesów produkcyjnych a także działalności transportowej na klimat i środowisko oraz zużycie energii (ekoinnowacje – oszczędność zasobów w procesie produkcji, „czysta” produkcja, efektywność energetyczna procesów produkcyjnych, w tym wykorzystanie ciepła odpadowego, optymalizacja podróży, modernizacja floty transportowej i inne), - Wsparcie poprawy efektywności energetycznej w zakresie transportu, obejmujące propagowanie wykorzystania energooszczędnych pojazdów samochodowych nisko- i zeroemisyjnych, transportu zeroemisyjnego (ruchu pieszego, rowerowego i w oparciu o UTO) oraz transportu zbiorowego, a także optymalizacji organizacji systemu transportu publicznego, - Wsparcie poprawy efektywności energetycznej w zakresie sektora wodno-ściekowego oraz odpadowego, poprzez wykorzystanie inteligentnych technologii i procesów zmniejszających zużycie energii oraz procesów umożliwiających produkcję energii. Cel operacyjny 4. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii magazynowania energii - Wsparcie dla wymiany źródeł ciepła wykorzystujących węglowodory, na odnawialne źródła energii lub przyłączenia do zbiorczych systemów zasilania zasilanych ze źródeł nieemisyjnych, - Pobudzanie rozwoju energetyki rozproszonej poprzez wykorzystanie potencjału obszaru województwa do rozwoju OZE, w tym: energetyki wiatrowej, słonecznej, wodnej, a także geotermii płytkiej i głębokiej oraz biogazu, - Wsparcie dla rozwoju i zastosowania technologii do magazynowania energii, w tym wykorzystania infrastruktury górniczej funkcjonujących i zlikwidowanych kopalń.	
2.	Projekt Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego	Rekomenduje się prowadzenie monitorowania Strategii z zastosowaniem wskaźników pozyskiwanych z Państwowego Monitoringu Środowiska, w celu monitoringu skutków realizacji Strategii pod kątem wpływu na stan środowiska, w zakresie następujących komponentów: klimat i powietrze, wody powierzchniowe, wody podziemne, różnorodność biologiczna oraz obszary chronione.

Lp.	Obszar Strategii objęty rekomendacją	Rekomendacje
		Proponowane wskaźniki, zostały przedstawione w rozdziale 3 Prognozy.
3.	Projekt Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego	Przy ustalaniu kryteriów wyboru projektów istotne jest, aby promować rozwiązania proekologiczne, umożliwiające ograniczenie wykorzystania zasobów, zwłaszcza zasobów nieodnawialnych.
4.	Projekt Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego	Przy ustalaniu kryteriów wyboru projektów proponuje się promowanie zadań uwzględniających dodatkowe rozwiązania prośrodowiskowe, wpływające pozytywnie na środowisko w szerszym aspekcie aniżeli wynikającym z wymagań określonych w Strategii (wartość dodana oferowana przez wnioskującego).

Powyższe rekomendacje w miarę możliwości zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego”.

W Prognozie odniesiono się również do aspektu rozwiązań alternatywnych. Jednakże stopień szczegółowości omawianego projektu Strategii, ze względu na jego planistyczny charakter jest dość niski, określający cele operacyjne i kierunki działań. Brak jest wobec tego możliwości i zasadności szczegółowego analizowania możliwych rozwiązań alternatywnych. Natomiast podkreślono w dokumencie aspekty, na które trzeba zwrócić uwagę na etapie planowania, wyboru opcji realizacji działań, ich lokalizacji oraz sposobu funkcjonowania, tj.: aktualny stan środowiska naturalnego, określone dla poszczególnych komponentów cele, obowiązujące ograniczenia ze względu na ochronę poszczególnych komponentów środowiska, potrzebę minimalizowania negatywnych oddziaływań na każdym etapie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

3. OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW

Prognoza oddziaływania na środowisko wraz z projektem „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska - kierunki wsparcia sektora energetycznego” została przedłożona Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Dolnośląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu we Wrocławiu, w celu uzyskania opinii, zapewniając jednocześnie wypełnienie zobowiązań art. 54 ust. 1. ustawy OOŚ.

W dniu 11 sierpnia 2022 r. Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu, przekazał pozytywną opinię do projektu Strategii Energetycznej Dolnego Śląska wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z pismem DPWIS znak ZNS.9022.4.70.2022.MŚ realizacja kierunków Strategii przyczyni się do poprawy stanu zdrowia oraz warunków życia ludzi poprzez ograniczenie zanieczyszczenia środowiska.

W dniu 31 sierpnia 2022 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, pismem znak WSI.410.358.2022.KM, przekazał opinię do projektu Strategii Energetycznej Dolnego Śląska wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Zgodnie z pismem RDOŚ we Wrocławiu, realizacja kierunków działań uwzględnionych w Strategii, przy wyborze właściwej lokalizacji i technologii oraz zachowaniu wymogów ochrony środowiska wynikających z przepisów odrębnych, a także przy uwzględnieniu działań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań, nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na środowisko, w tym na środowisko przyrodnicze. Do przedłożonej dokumentacji zalecono uzupełnienie poprzez naniesienie na części map granic obszarów chronionych.

4. ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI

Uwagi i wnioski do Prognozy oraz projektu Strategii Energetycznej Dolnego Śląska można było składać w okresie od 20 lipca 2022 r. do 17 września 2022 r., w następujący sposób:

- na piśmie na adres: Instytut Rozwoju Terytorialnego, ul. Dawida 1A, 50 - 527 Wrocław,
- ustnie do protokołu w siedzibie Instytutu Rozwoju Terytorialnego,
- pocztą elektroniczną na adres energia-dolnyslask@irt.wroc.pl z dopiskiem w tytule wiadomości „Strategia Energetyczna Dolnego Śląska - uwagi SOOS”.

Informacja na temat terminu konsultacji została opublikowana na stronie internetowej: www.irt.wroc.pl

W trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych Prognozy wraz z projektem Strategii Energetycznej Dolnego Śląska, wniesiono do Prognozy 1 uwagę, która została uwzględniona. Do projektu Strategii wniesiono 116 uwag, które rozpatrzono poprzez uwzględnienie 77 uwag, częściowe uwzględnienie 19 uwag oraz odrzucenie 20. Nieuwzględnienie części uwag zostało szczegółowo wyjaśnione.

Wszystkie uwagi wraz ze sposobem ich rozpatrzenia przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego podsumowania.

5. WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Analizy przeprowadzone w ramach Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii nie wykazały możliwości wystąpienia oddziaływań o zasięgu transgranicznym. Dlatego nie wskazano potrzeby przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznych oddziaływań.

Należy zaznaczyć, iż nie zwalnia to inwestorów z konieczności dokonania indywidualnej oceny oddziaływania pojedynczego projektu na poszczególne komponenty środowiska, która powinna zostać wykonana w ramach procedury związanej z pozyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

6. PROPOZYCJA METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZENIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ

Monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko zobowiązany jest prowadzić organ opracowujący projekt.

Mając na uwadze powyższe zapisy, w ramach Prognozy zaproponowano wskaźniki monitorujące skutki realizacji projektu Strategii pod kątem wpływu na stan środowiska, co pozwoli na zbadanie efektów środowiskowych podjętych w ramach dokumentu kierunków wsparcia. Zaproponowano wskaźniki odnoszące się do poszczególnych komponentów środowiska, na które analizowany dokument może w największym stopniu oddziaływać, tj.: klimat i powietrze, wody powierzchniowe, wody podziemne, różnorodność biologiczna oraz obszary chronione. Jednocześnie wskazuje się, że zaproponowane wskaźniki mogą ulec

zmianie/ modyfikacji w przypadku wystąpienia konieczności dopasowania wskaźników do zaistniałej sytuacji, podyktowanej np. dostępnością danych monitoringowych.

Tabela 2. Proponowane wskaźniki monitorowania skutków realizacji projektu Strategii w zakresie stanu środowiska

Wskaźnik	Jednostka miary	Stan wyjściowy	Częstotliwość monitorowania	Pożądana zmiana
Średnioroczne stężenie pyłu PM _{2,5} w badanych strefach (dla wskaźnika ochrona zdrowia)	µg/m ³	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↓
Średnioroczne stężenie pyłu PM ₁₀ w badanych strefach (dla wskaźnika ochrona zdrowia)	µg/m ³	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↓
Średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu w pyłe PM ₁₀ w badanych strefach (dla wskaźnika ochrona zdrowia)	ng/m ³	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↓
Wskaźnik średniego narażenia na pył PM _{2,5} w miastach Polski	µg/m ³	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↓
Dobry stan monitorowanych jcwp	%	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↑
Dobry stan monitorowanych jcwpd	%	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	w połowie realizacji strategii oraz po jej zakończeniu	↑
Właściwy (FV) stan siedlisk przyrodniczych	%	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	po zakończeniu realizacji strategii	↑
Właściwy (FV) stan gatunków roślin	%	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	po zakończeniu realizacji strategii	↑
Właściwy (FV) stan gatunków zwierząt	%	wartość wskaźnika w roku wejścia strategii w życie	po zakończeniu realizacji strategii	↑

źródło: opracowanie własne

Monitoring stanu środowiska w zakresie wód powierzchniowych, stanu siedlisk przyrodniczych oraz gatunków flory i fauny, a także monitoring powietrza jest prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ. Realizowany jest on zgodnie ze Strategicznym Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2020 – 2025. Monitoring i ocena stanu wód podziemnych wykonywane są przez Państwową służbę hydrogeologiczną, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB), na podstawie Programu monitoringu wód podziemnych. Monitoring poszczególnych komponentów środowiska w ramach PMŚ prowadzony jest z różną częstotliwością. Nie wszystkie wskaźniki poddawane są corocznej ocenie. Monitoring w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych oraz gatunków flory i fauny powinien być prowadzony nie rzadziej niż raz na 6

lat. Mając na uwadze powyższe, zaleca się przeprowadzenie monitoringu skutków realizacji Strategii w połowie jej realizacji oraz po jej zakończeniu. W odniesieniu do różnorodności biologicznej, zaleca się monitoring po zakończeniu realizacji Strategii.

7. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1 – Uwagi i wnioski zgłoszone do projektu „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska- kierunki wsparcia sektora energetycznego” i sporządzonej dla tego dokumentu Prognozy oddziaływania na środowisko;

Załącznik nr 2 – Opinia DPWIS;

Załącznik nr 3 – Opinia RDOŚ.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
KOGENERACJA S.A. - STANISŁAW BŁACH							
1.	Synteza diagnozy	5	Zatrzymanie wzrostu temperatury na poziomie 1,5°C jest możliwe dzięki zdecydowanemu zmniejszeniu emisji do 2030r. i wiąże się z wykorzystaniem technologii i praktyk: elektryfikacji, użycia wodoru, zrównoważonych surowców bazujących na biomasie, substytucji produktów oraz wychwytu dwutlenku węgla, jego wykorzystania i składowania.	Proponujemy dodać technikę jądrową	Technologia bez emisyjna CO ₂	uwzględniona	
2.			Konieczne jest wzmocnienie wielopoziomowego systemu rządów,	Konieczne jest wzmocnienie wielopoziomowego systemu zarządzania rządów,		uwzględniona	
3.	Synteza diagnozy	7	Wynika to przede wszystkim z wysokich cen uprawnień do emisji CO2 braku wcześniejszych inwestycji w nowoczesne, niskoemisyjne źródła energii	Wynika to przede wszystkim z wysokich cen uprawnień do emisji CO2 , cen i dostępności paliw oraz braku wcześniejszych inwestycji w nowoczesne, niskoemisyjne źródła energii		uwzględniona	
4.	Synteza diagnozy	8	Działania jednostek samorządu terytorialnego powinny skupiać się na wspieraniu preferowanych systemów transportu (zbiorowy, pieszy, rowerowy) względem systemów nieefektywnych środowiskowo (samochodowy)	Działania jednostek samorządu terytorialnego powinny skupiać się na wspieraniu preferowanych systemów transportu (zbiorowy, pieszy, rowerowy, samochody elektryczne) względem systemów nieefektywnych środowiskowo (samochodowy spalinowe)		częściowo uwzględniona	Preferowanymi systemami transportowymi w działaniach jednostek samorządów terytorialnych są systemy, które ograniczają natężenie indywidualnego ruchu samochodowego.
5.	Synteza diagnozy	10	Rozwój geotermii może mieć istotne znaczenie dla całego sektora ciepłowniczego na Dolnym Śląsku i	Rozwój geotermii może mieć istotne znaczenie dla całego systemów ciepłowniczych wielu obszarów Dolnego Śląska		uwzględniona	
6.	MISJA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	14	Zapewnia spójność polityki województwa dolnośląskiego z celami wyznaczonymi przez Unię Europejską.	Zapewnia spójność polityki województwa dolnośląskiego z celami i politykami krajowymi, wynikającymi z polityk Unii Europejskiej.	Pominięcie poziomu polityk i celów krajowych nie wydaje się zasadne.	uwzględniona	
7.	WIZJA FUNKCJONOWANIA ENERGETYKI W REGIONIE	14	[...] potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie dolnośląskim – wiatr, słońce, woda, biogaz) poszczególnych obszarów województwa	...potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie dolnośląskim – wiatr, słońce, woda, biogaz, biomasa spełniająca kryteria zrównoważonego rozwoju) poszczególnych obszarów województwa	W drugim akapicie Syntezy diagnozy jest zapis: Zatrzymanie wzrostu temperatury na poziomie 1,5°C jest możliwe dzięki zdecydowanemu zmniejszeniu emisji do 2030r. i wiąże się z wykorzystaniem technologii i praktyk: elektryfikacji, użycia wodoru, zrównoważonych surowców bazujących na biomasie.	częściowo uwzględniona	Proponowany zapis dotyczy opisu rysunków zawartych w projekcie dokumentu. Odniesienie do potencjału biomasy znajduje się w rozdziale dot. celu operacyjnego 4. (Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii jej magazynowania).
8.	Kierunki działań do 2030 r.	16	Transformacja w obszarze energetyki wymagać będzie działań z uwzględnieniem regionalnej polityki rozwoju przede wszystkim w obszarze wpływu na: • ochronę przyrody w szczególności zachowanie różnorodności biologicznej (unikanie degradacji terenów, zalesianie, zrównoważone gospodarowanie gruntami i planowanie), • gospodarowanie przestrzenią [...]	Transformacja w obszarze energetyki wymagać będzie działań z uwzględnieniem regionalnej polityki rozwoju przede wszystkim w obszarze wpływu na: • bezpieczeństwo energetyczne • ochronę przyrody w szczególności zachowanie różnorodności biologicznej (unikanie degradacji terenów, zalesianie, zrównoważone gospodarowanie gruntami i planowanie), • gospodarowanie przestrzenią [...]		uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
9.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA:	19	- wsparcie dla zastąpienia paliw kopalnych wykorzystywanych w ciepłownictwie systemowymi źródłami nieemisyjnymi - zapobieganie i ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza z urządzeń grzewczych w budynkach użyteczności publicznej - wymiana źródeł ciepła wykorzystujących spalanie węglowodorów na nieemisyjne;	- wsparcie dla zastąpienia paliw kopalnych wykorzystywanych w ciepłownictwie systemowym źródłami nieemisyjnymi - zapobieganie i ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza z urządzeń grzewczych w budynkach użyteczności publicznej - wymiana źródeł ciepła wykorzystujących spalanie węglowodorów na nieemisyjne oraz ciepło systemowe;		uwzględniona	
10.	Cel operacyjny 4	25	Należy dążyć do całkowitego wyeliminowania spalania biomasy jako elementu OZE.	Należy dążyć do całkowitego wyeliminowania spalania biomasy nie spełniającej kryterium zrównoważonego rozwoju jako elementu OZE.		uwzględniona	
11.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	42	- wspieranie, także instrumentami planowania przestrzennego, różnorodności zdolności wytwórczych energii w regionie (dywersyfikacja źródeł energii); - wsparcie podnoszenia zdolności magazynowania energii w - regionie, w tym elektrowni szczytowo-pompowych; - wspieranie dywersyfikacji kierunków dostaw energii a także wspieranie tworzenia nowych międzynarodowych połączeń energetycznych	Dodać czwartą kropkę: wsparcie rozwoju małej energetyki jądrowej		uwzględniona	
12.	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 3.:	46	- zmniejszanie barier prawnych, zapewnienie pomocy technicznej, bezpośrednich dotacji i programów kredytowych na działania związane z poprawą efektywności energetycznej, - realizacja „Długoterminowej strategii renowacji budynków. Wspieranie renowacji krajowego zasobu budowlanego”, której [...]	Dodać kropkę: wspieranie rozwoju wysokosprawnej kogeneracji i ciepła systemowego		uwzględniona	
URZĄD MIEJSKI SIECHNICE							
13.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2. ROZWÓJ BADAŃ I INNOWACJI	21 dodanie kolejnego punktora		- dążenie do wykorzystania w pracach badawczych istniejącej infrastruktury przemysłowej oraz budowa nowych zintegrowanych instalacji półprzemysłowych do celów badawczych, - wspieranie współpracy przedsiębiorstw energetycznych oraz uczelni wyższych o profilu technicznym w celu wypracowania nowych energooszczędnych technologii w tym w	Wsparcie współpracy sektora energetycznego oraz uczelni wyższych będzie stanowiło poważną wartość dodaną dla realizacji zapisów Strategii Energetycznej Dolnego Śląska	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				szczegółności realizujących zapisy Strategii wodorowej UE,			
14.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	24 dodanie kolejnego punktora		wspieranie tworzenia i funkcjonowania klastrów energii opartych na wydzielonych, lokalnych sieciach dystrybucyjnych, rekomendowanie lokalizowania inwestycji w obszarach klastrowych.	Ograniczanie strat przesyłu, kosztów inwestycyjnych związanych z budową infrastruktury sieciowej poprzez budowę lokalnych, rozproszonych źródeł energii i powiązanie ich z lokalną autokonsumpcją, co skutkuje zmniejszeniem wolumenu energii i mocy pobieranej przez Klaster z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.	uwzględniona	
15.	CEL OPERACYJNY 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA	41 dodać po ostatnim zdaniu pierwszego akapitu		Szczególną rolę powinny odgrywać tzw. energetyczne klastry sieciowe, których działanie opiera się na wydzielonych, niewielkich sieciach elektroenergetycznych, w ramach których funkcjonują uczestnicy klastra, tj. wytwórcy i odbiorcy energii przyłączeni do tej samej sieci dystrybucyjnej.	Realne obciążenie Krajowych Sieci Elektroenergetycznej da takie funkcjonowanie Klastra energii, które polegać będzie na rozproszonej generacji energii elektrycznej i jednocześnie jej zużyciu jak najbliżej miejsca wytwarzania. Taki model determinuje preferowanie Klastrow energii działających w niewielkich wydzielonych sieciach elektroenergetycznych. Tak zorganizowane Klastry energii nazywane są klastrami sieciowymi.	uwzględniona	
16.	CEL OPERACYJNY 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA	41 rozszerzenie ostatniego zdania 2 akapitu		<i>Zdiagnozowane ograniczenia w rozwoju klastrów energii dotyczą aktualnie zagadnień formalno-prawnych, finansowych i technicznych (sieciowych) związanych z ograniczeniem możliwości przyłączania nowych jednostek wytwórczych. Postuluje się popularyzowanie idei wydzielania niewielkich, zamkniętych obszarów dystrybucyjnych (wydzielonych sieci dystrybucyjnych) w celu umożliwienia funkcjonowania sieciowych klastrów energii, docelowo z możliwością przekształcenia ich w mikrosieci z możliwością ich pracy w trybie wyspowym (z czasowym odłączeniem od Krajowej Sieci Elektroenergetycznej).</i>	Uzupełniono zakres w jakim należy usunąć występujące obecnie ograniczenia.	częściowo uwzględniona	Uwzględniono katalog ograniczeń rozwoju klastrów. Poparto postulat promowania rozwoju sieci dystrybucyjnych. Nie jest natomiast uzasadnione wydzielanie zamkniętych obszarów dystrybucji i celowego czasowego odłączania klastrów od KSE. Dzięki sieciowaniu funkcjonowanie KSE zyska na elastyczności i bezpieczeństwie dostaw energii.
17.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA, W TYM PROSUMENCIE, KLASTRY I SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE	42 3 punktor od góry-rozszerzenie		<i>„przygotowanie i uruchomienie narzędzi dofinansowujących realizację inwestycji, które obejmą refundacje oraz umożliwią otrzymanie gratyfikacji lub ulg”</i> przygotowanie i uruchomienie narzędzi dofinansowujących realizację inwestycji w zakresie budowy źródeł OZE i rozproszonych jednostek źródeł kogeneracyjnych i przebudowę/ dostosowanie sieci dystrybucyjnych celem umożliwienia przyłączenia tych źródeł do sieci, [...]	Pominięcie w narzędziach dofinansowania adaptacji sieci dystrybucyjnych do odmiennych od dotychczasowych wymogów dla energetyki rozproszonej, wyklucza możliwość skutecznej realizacji postulatu ograniczania poboru energii i mocy z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
18.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA, W TYM PROSUMENCIE, KLASTRY I SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE	42 5 punktor od góry - rozszerzenie		<i>utworzenie dolnośląskiej izby gospodarczej klastrów energii</i> lub utworzenie Dolnośląskiego Oddziału Krajowej Izby Klastrów Energii, <i>mającego na celu wymianę doświadczeń oraz wiedzy i wzmocnienia współpracy pomiędzy klastrami, jako ciała doradczego dla samorządu województwa dolnośląskiego;</i>	Wieloletnie doświadczenie KIKE w realizacji projektów klastrowych i energetyki rozproszonej oraz opiniowaniu aktów prawnych w powyższym zakresie. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż aktywnymi członkami KIKE są osoby/podmioty działające na terenie Dolnego Śląska.	uwzględniona	
19.	CEL OPERACYJNY 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE, Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	42 dodać kolejny punktor		• prowadzenie działań mających na celu stworzenie prawnych rozwiązań premiujących uczestników klastrów energii z rozgraniczeniem na Klastry sieciowe i wirtualne, promujące te rozwiązania, które ograniczają wymianę energii i mocy z Krajowym Systemem Energetycznym.	Brak obowiązujących regulacji w tym zakresie.	częściowo uwzględniona	Stworzenie ram finansowych i prawnych w zakresie funkcjonowania energetyki obywatelskiej (obejmującej również klastry energii) zostanie ujęte w działaniach rekomendowanych dla administracji centralnej w ramach celu 5. (Energetyka obywatelska) Nie jest uzasadnione wydzielanie zamkniętych obszarów dystrybucji i ograniczanie wymiany energii z KSE. Dzięki sieciowaniu funkcjonowanie KSE zyska na elastyczności i bezpieczeństwie dostaw energii.
20.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46 działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 4.Rozszerzyć punktor.		Działania rekomendowane dla celu 4: <i>wsparcie dla autonomizacji energetycznej regionów</i> , w tym poprzez stworzenie preferencji dla „energetycznych klastrów sieciowych”.	Energetyczne klastry sieciowe są wyjściowym, i na chwile obecną, najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia w dłuższym horyzoncie czasowym autonomizacji energetycznej regionu.	częściowo uwzględniona	Autonomizacja energetyczna regionów rozumiana jako zdolność do samobilansowania jest jednym z działań rekomendowanych w strategii energetycznej woj. dolnośląskiego. Uzyskanie samobilansowania będzie możliwe także dzięki upowszechnieniu rozwiązań promowanych na poziomie klastrów energii. SE nie formułuje jednak preferencji dla typów klastrów uznając, iż wszystkie klastry w zakresie swej działalności mogą rozwijać zarówno siły wytwórcze energii jak i możliwości dystrybucyjne związane z rozwojem sieci.
21.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46 działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 5. Dodać punktor.		Działania rekomendowane dla celu 5: Stworzenie spójnych norm prawnych opisujących i regulujących system podziału benefitów dla uczestników Klastrow energii.	Brak obowiązujących regulacji w tym zakresie.	uwzględniona	
22.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO SAMORZĄDÓW LOKALNYCH	47 rozszerzenie 4 punktora do góry		<i>Opracowanie gminnych długoterminowych strategii renowacji budynków, opartych na wytycznych wynikających z Długoterminowej strategii renowacji budynków, które stanowiłyby podstawę do aktualizacji i integracji: planów gospodarki niskoemisyjnej</i> i w ramach tego przypisanie istotnej roli rozproszonej generacji opartej o małe jednostki wytwórcze kogeneracyjne lub trigeneracyjne zasilane gazem ziemnym, przystosowane do współspalania mieszaniny gazu ziemnego lub biometanu z wodorem (Hydrogen Ready), <i>założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa</i>	Istotnym elementem gminnych długoterminowych strategii w zakresie zaopatrzenia w nośniki energii winny być zapisy preferujące wykorzystanie rozproszonej generacji w oparciu o małe, kogeneracyjne jednostki wytwórcze. Postuluje się również zapisanie w strategii sukcesywnego dostosowania sieci gazu ziemnego do przesyłu mieszaniny gazu ziemnego i wodoru celem wykorzystania paliwa wodorowego dla obniżenia emisyjności.	częściowo uwzględniona	Zapis wynika z <i>Długoterminowej strategii renowacji budynków</i> i odnosi się do integracji gminnych opracowań dot. planowania energetycznego. Dostosowanie funkcjonujących sieci do nowych rozwiązań (w tym przesyłania mieszaniny gazu ziemnego i wodoru) zostało ujęte w zapisach dotyczących zwiększania elastyczności systemu.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				gazowe (budowa i dostosowanie istniejących sieci gazu ziemnego do przesyłu mieszaniny gazu ziemnego i wodoru - Hydrogen Ready) oraz lokalnych opracowań i decyzji planistycznych.			
KLASTER ENERGETYCZNY SIECHNICE							
23.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	24 dodanie kolejnego punktora		wspieranie tworzenia i funkcjonowania klastrów energii opartych na wydzielonych, lokalnych sieciach dystrybucyjnych, rekomendowanie lokalizowania inwestycji w obszarach klastrowych.	Ograniczanie strat przesyłu, kosztów inwestycyjnych związanych z budową infrastruktury sieciowej poprzez budowę lokalnych, rozproszonych źródeł energii i powiązanie ich z lokalną autokonsumpcją, co skutkuje zmniejszeniem wolumenu energii i mocy pobieranej przez Klaster z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.	uwzględniona	
24.	CEL OPERACYJNY 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA	41 dodać po ostatnim zdaniu pierwszego akapitu		Szczególną rolę powinny odgrywać tzw. energetyczne klastry sieciowe, których działanie opiera się na wydzielonych, niewielkich sieciach elektroenergetycznych, w ramach których funkcjonują uczestnicy klastra, tj. wytwórcy i odbiorcy energii przyłączeni do tej samej sieci dystrybucyjnej.	Realne odciążenie Krajowych Sieci Elektroenergetycznej da takie funkcjonowanie Klastra energii, które polegać będzie na rozproszonej generacji energii elektrycznej i jednocześnie jej zużyciu jak najbliżej miejsca wytwarzania. Taki model determinuje preferowanie Klastrów energii działających w niewielkich wydzielonych sieciach elektroenergetycznych. Tak zorganizowane Klastry energii nazywane są klastrami sieciowymi.	uwzględniona	
25.	CEL OPERACYJNY 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA	41 rozszerzenie ostatniego zdania 2 akapitu		Zdiagnozowane ograniczenia w rozwoju klastrów energii dotyczą aktualnie zagadnień formalno-prawnych, finansowych i technicznych (sieciowych) związanych z ograniczeniem możliwości przyłączania nowych jednostek wytwórczych. Postuluje się popularyzowanie idei wydzielania niewielkich, zamkniętych obszarów dystrybucyjnych (wydzielonych sieci dystrybucyjnych) w celu umożliwienia funkcjonowania sieciowych klastrów energii, docelowo z możliwością przekształcenia ich w mikrosieci z możliwością ich pracy w trybie wyspowym (z czasowym odłączeniem od Krajowej Sieci Elektroenergetycznej).	Uzupełniono zakres w jakim należy usunąć występujące obecnie ograniczenia.	częściowo uwzględniona	Uwzględniono katalog ograniczeń rozwoju klastrów. Poparto postulat promowania rozwoju sieci dystrybucyjnych. Nie jest natomiast uzasadnione wydzielanie zamkniętych obszarów dystrybucji i celowego czasowego odłączania klastrów od KSE. Dzięki sieciowaniu funkcjonowanie KSE zyska na elastyczności i bezpieczeństwie dostaw energii.
26.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA, W TYM PROSUMENCIE, KLASTRY SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE	42 3 punktor od góry-rozszerzenie		„przygotowanie i uruchomienie narzędzi dofinansowujących realizację inwestycji, które obejmą refundacje oraz umożliwią otrzymanie gratyfikacji lub ulg” przygotowanie i uruchomienie narzędzi dofinansowujących realizację inwestycji w zakresie budowy źródeł OZE i rozproszonych jednostek źródeł kogeneracyjnych i przebudowę/dostosowanie sieci dystrybucyjnych celem umożliwienia przyłączenia tych źródeł do sieci,	Pominięcie w narzędziach dofinansowania adaptacji sieci dystrybucyjnych do odmiennych od dotychczasowych wymogów dla energetyki rozproszonej, wyklucza możliwość skutecznej realizacji postulatu ograniczania poboru energii i mocy z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
27.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA, W TYM PROSUMENCIE, KLASTRY I SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE	42 5 punkt od góry - rozszerzenie		<i>utworzenie dolnośląskiej izby gospodarczej klastrów energii lub utworzenie Dolnośląskiego Oddziału Krajowej Izby Klastrów Energii, mającego na celu wymianę doświadczeń oraz wiedzy i wzmocnienia współpracy pomiędzy klastrami, jako ciała doradczego dla samorządu województwa dolnośląskiego;</i>	Wieloletnie doświadczenie KIKE w realizacji projektów klastrowych i energetyki rozproszonej oraz opiniowaniu aktów prawnych w powyższym zakresie. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż aktywnymi członkami KIKE są osoby/podmioty działające na terenie Dolnego Śląska.	uwzględniona	
28.	CEL OPERACYJNY 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE, Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	42 dodać kolejny punkt		• prowadzenie działań mających na celu stworzenie prawnych rozwiązań premiujących uczestników klastrów energii z rozgraniczeniem na Klastry sieciowe i wirtualne, promujące te rozwiązania, które ograniczają wymianę energii i mocy z Krajowym Systemem Energetycznym.	Brak obowiązujących regulacji w tym zakresie.	częściowo uwzględniona	Stworzenie ram finansowych i prawnych w zakresie funkcjonowania energetyki obywatelskiej (obejmującej również klastry energii) zostanie ujęte w działaniach rekomendowanych dla administracji centralnej w ramach celu 5. (Energetyka obywatelska) Nie jest uzasadnione wydzielanie zamkniętych obszarów dystrybucji i ograniczanie wymiany energii z KSE. Dzięki sieciowaniu funkcjonowanie KSE zyska na elastyczności i bezpieczeństwie dostaw energii.
29.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46 działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 4.Rozszerzyć punkt.		Działania rekomendowane dla celu 4: <i>wsparcie dla autonomizacji energetycznej regionów</i> , w tym poprzez stworzenie preferencji dla „energetycznych klastrów sieciowych”.	Energetyczne klastry sieciowe są wyjściowym, i na chwilę obecną, najbardziej efektywnym sposobem osiągania w dłuższym horyzoncie czasowym autonomizacji energetycznej regionu.	częściowo uwzględniona	Autonomizacja energetyczna regionów rozumiana jako zdolność do samobilansowania jest jednym z działań rekomendowanych w strategii energetycznej woj. dolnośląskiego. Uzyskanie samobilansowania będzie możliwe także dzięki upowszechnieniu rozwiązań promowanych na poziomie klastrów energii. SE nie formułuje jednak preferencji dla typów klastrów uznając, iż wszystkie klastry w zakresie swej działalności mogą rozwijać zarówno siły wytwórcze energii jak i możliwości dystrybucyjne związane z rozwojem sieci.
30.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46 działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 5. Dodać punkt.		Działania rekomendowane dla celu 5: Stworzenie spójnych norm prawnych opisujących i regulujących system podziału benefitów dla uczestników Klastrów energii.	Brak obowiązujących regulacji w tym zakresie.	uwzględniona	
31.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO SAMORZĄDÓW LOKALNYCH	47 rozszerzenie 4 punkta do góry		<i>Opracowanie gminnych długoterminowych strategii renowacji budynków, opartych na wytycznych wynikających z Długoterminowej strategii renowacji budynków, które stanowiłyby podstawę do aktualizacji i integracji: planów gospodarki niskoemisyjnej i w ramach tego przypisanie istotnej roli rozproszonej generacji opartej o małe jednostki wytwórcze kogeneracyjne lub trigeneracyjne zasilane gazem ziemnym, przystosowane do współspalania mieszaniny gazu ziemnego lub biometanu z wodorem (Hydrogen Ready), założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa</i>	Istotnym elementem gminnych długoterminowych strategii w zakresie zaopatrzenia w nośniki energii winny być zapisy preferujące wykorzystanie rozproszonej generacji w oparciu o małe, kogeneracyjne jednostki wytwórcze. Postuluje się również zapisanie w strategii sukcesywnego dostosowania sieci gazu ziemnego do przesyłu mieszaniny gazu ziemnego i wodoru celem wykorzystania paliwa wodorowego dla obniżenia emisyjności.	częściowo uwzględniona	Zapis wynika z <i>Długoterminowej strategii renowacji budynków</i> i odnosi się do integracji gminnych opracowań dot. planowania energetycznego. Dostosowanie funkcjonujących sieci do nowych rozwiązań (w tym przesyłania mieszaniny gazu ziemnego i wodoru) zostało ujęte w zapisach dotyczących zwiększania elastyczności systemu.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				gazowe (budowa i dostosowanie istniejących sieci gazu ziemnego do przesyłu mieszaniny gazu ziemnego i wodoru - Hydrogen Ready) oraz lokalnych opracowań i decyzji planistycznych.			
BIURO ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH							
32.	Cały dokument	1-56		Brak ewentualnej analizy pod wykorzystanie energii jądrowej na Dolnym Śląsku.		częściowo uwzględniona	Wsparcie dla rozwoju technologii jądrowych zostało ujęte w kierunkach działań w ramach celu operacyjnego 2. (Rozwój badań i innowacji), natomiast analiza możliwości wykorzystania energii jądrowej jest zadaniem wynikającym z polityki energetycznej, prowadzonym na szczeblu krajowym. Zastosowanie technologii jądrowych jest obecnie przedmiotem dyskusji w kontekście objęcia jej taksonomią (możliwością wsparcia finansowego ze środków UE).
33.	CEL OPERACYJNY 4. ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII I TECHNOLOGII MAGAZYNOWANIA ENERGII	31		Na rysunku 4 należy oznaczyć wybrane miejscowości (analogicznie jak w innych mapach, np. rysunku 1, 2 i 3).	Proponowana zmiana zwiększy czytelność mapy.	uwzględniona	
34.	CEL OPERACYJNY 4. ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII I TECHNOLOGII MAGAZYNOWANIA ENERGII	26		Należy doprecyzować, dlaczego w tym właśnie Celu ważne jest zapobieganie przedsięwzięciom poniżej, nie wynika to z treści: zapobieganie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco (negatywnie) oddziaływać na środowisko na terenach wynikających z przepisów prawa oraz na obszarach.	Nie jest jasny kontekst zapisu: – czy chodzi o budowę takich przedsięwzięć ogólnie na terenie Dolnego Śląska? – czy budowę na terenach, na których nie jest możliwe wykorzystanie OZE do zasilania przedsięwzięcia? – czy wpływie tych przedsięwzięć na środowisko naturalne, np. odrośnięcie gleb, niszczenie łąk na potrzeby wybudowania farm fotowoltaicznych?	uwzględniona	
35.	CEL OPERACYJNY 4. ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII I TECHNOLOGII MAGAZYNOWANIA ENERGII	26-27		Należy ująć agrofotowoltaikę jako pożądaną trend w budowie farm fotowoltaicznych. Należy zadbać również o informacje i edukację w tym zakresie.		uwzględniona	
36.	CEL OPERACYJNY 5. ENERGETYKA OBYWATELSKA	40		Tekst urwany, przedzielony ramką.		uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
37.	CEL OPERACYJNY 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	42-43		Należy dodać do kierunków działań ochronę krajobrazu - jako element wspierania, także instrumentami planowania przestrzennego, różnorodności zdolności wytwórczych energii w regionie (dywersyfikacja źródeł energii).	Należy równoważyć dążenie do osiągnięcia jak największego udziału OZE w produkcji energii z wpływem takich inwestycji na krajobraz.	uwzględniona	
38.	WDRAŻANIE I RAMY FINANSOWE	49		W akapicie 2 jako instrumenty finansowe wymienia się „dedykowane programy i projekty krajowe lub międzynarodowe”. Należy podać nazwy tych programów i projektów, które są już znane.	źródła finansowania zostaną przedstawione mniej pobieżnie niż obecnie.	nieuwzględniona	Ze względu na odległy horyzont czasowy realizacji celów SE na obecnym etapie nie można podać nazw programów umożliwiających finansowanie działań spójnych z dokumentem. Obecna dynamiczna sytuacja polityczna (wojna, kryzys energetyczny, zmiany klimatyczne) nie pozwalają na jednoznaczne wskazanie palety programów i ich nazw.
MEGA SERWIS							
39.	CEL OPERACYJNY 1. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA	19 Konieczność zmiany zapisu	Duże znaczenie dla realizacji celu operacyjnego ma również wdrożenie narzędzia, które zakłada wymianę emisyjnych źródeł ciepła i całkowitą rezygnację z wykorzystania węgla w celach grzewczych (do 2040 r., a w miastach do 2030 r.), a także wycofanie stosowania gazu ziemnego w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych do 2050 r.	Popularyzacja OZE oraz ciepłownictwa systemowego wpłynie na wyeliminowanie paliw węglowych w ogrzewnictwie indywidualnym w gospodarstwach domowych do 2030 r. w miastach i do 2040 r. na obszarach miejskich.	Zapis absolutnie nie do zaakceptowania przez mieszkańców, który stanowi realne zagrożenie dla funkcjonowania małych miast ogrzewanych ciepłem systemowym pochodzącym z węgla (przykładem jest miasto Bogatynia, ciepło systemowe z Elektrowni Turów). Zapis sprzeczny z założeniami m.in. Krajowego Programu Obudowy czy Krajowym Programem Ochrony Środowiska. Zamiast zapisu związanego z całkowitą rezygnacją z wykorzystania węgla w celach grzewczych, należy wprowadzić zapis dotyczący tylko indywidualnych gospodarstw domowych. Przykłady: KRAJOWY PLAN ODBUDOWY s. 187 „Kluczowe znaczenie w podnoszeniu udziału OZE w pokrywaniu potrzeb ciepłych będzie mieć ciepłownictwo indywidualne. Na znaczeniu zyskują przede wszystkim pompy ciepła oraz energetyka słoneczna. Popularyzacja OZE oraz ciepłownictwa systemowego wpłynie na wyeliminowanie paliw węglowych w ogrzewnictwie indywidualnym w gospodarstwach domowych do 2030 r. w miastach i do 2040 r. na obszarach miejskich, co ma istotne znaczenie w procesie dekarbonizacji i poprawy jakości powietrza”. AKTUALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.) s. 14/ 15 „Do 2040 r. potrzeby ciepłne wszystkich gospodarstw domowych pokrywane będą przez ciepło systemowe oraz przez zero- lub niskoemisyjne źródła indywidualne. PEP2040 określa szereg działań nakierowanych na poprawę jakości powietrza, w tym przede wszystkim: - odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach do 2030 r., na obszarach wiejskich do 2040 r.; przy utrzymaniu możliwości wykorzystania paliwa bezdymnego do 2040 r.”	uwzględniona	
MIASTO WROCŁAW							
40.	Uwaga ogólna			Brakuje szerszego odniesienia się do bieżącej sytuacji gospodarczej i geopolitycznej związanej z wojną w Ukrainie i związanych z tym czynnikami, która mają obecnie potężny wpływ na wzrost cen energii w 2022 r. i będą miały w kolejnych latach. Należy przyjąć, że nawet w przypadku kryzysów krótkoterminowych skutki dla energetyki i gospodarki będą długofalowe. Pomimo, że dokument wpisuje się w politykę i trendy UE to obecne realia mocno się zmieniły. Sytuacja na rynku		częściowo uwzględniona	Dokument określa kierunki wsparcia sektora energetycznego w regionie w oparciu o kompetencje samorządu województwa. Władze regionu w ramach możliwych działań sprawczych definiują regionalną, a nie globalną, wizję funkcjonowania energetyki. Z uwagi na ograniczony zakres kompetencji, na podstawie niniejszej uwagi, sformułowane zostały rekomendacje i postulaty do Rządu RP dotyczące uwzględnienia aktualnych kwestii militarnych i skutków krótko- i długoterminowych dla transformacji

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				gazu wyraźnie wskazuje konieczność szybszego przejścia na inne źródła energii. Najważniejszym wyzwaniem krótkoterminowym będzie znalezienie sposobu na obecny kryzys energetyczny, którego skutki będą długoterminowe. Do tych pozytywnych skutków będzie można zaliczyć: przyspieszenie procesu dekarbonizacji w UE i wzmocnienie innowacji technologicznych w zakresie zielonej energii. Do negatywnych: przejściowy wzrost niskiej emisji w Polsce (przez choćby wprowadzone przez rząd dotacje i regulacje prawne) oraz kryzys ekonomiczny możliwy nawet na najbliższą dekadę , powiązany ze wzrostem cen energii i surowców. Transformacja energetyczna niestety będzie wieloletnim procesem i zanim przejdziemy w pełni na źródła OZE konieczny będzie dla regionu klarowny plan działań w jaki sposób przejściowo i krótkoterminowo wykorzystywać paliwa kopalne wpisujące się w miks energetyczny - oczywiście nie zapominając o zagadnieniach klimatycznych i uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych. Mając powyższe na uwadze proponuje się, aby w projekcie strategii podjąć próbę stworzenia scenariuszy kryzysowych (uwzględniających między innymi kwestie zagrożeń militarnych i skutków gospodarczych) na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu Dolnego Śląska oraz budowania jego odporności. Jednym ze scenariuszy prowadzenia polityki regionalnej powinno być nakreślenie wizji regionu stabilnego i suwerennego energetycznie, w miarę możliwości odpornego na źródła zewnętrzne, jednocześnie nie wykluczając współpracy transgranicznej. Są to elementy, które można rozbudować na poziomie celów strategicznych jak i wzmocnić kwestie celu operacyjnego Bezpieczeństwo			energetyki oraz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Niemniej wizja samorządu dąży do stworzenia bezpiecznego i samobilansującego się energetycznie regionu powiązanego systemowo z krajowym i europejskim systemem energetycznym. W kontekście ponadregionalnym, wykraczającym poza kompetencje województwa, w odniesieniu do bieżącej sytuacji gospodarczej i geopolitycznej, w ramach programu REPowerEU, utworzono platformę energetyczną w celu koordynowania środków mających na celu zabezpieczenie dostaw energii dla UE. Utworzono także Grupę Zadaniową ds. Platformy Energetycznej, która zajmie się nowymi zadaniami określonymi w planie REPowerEU. Działania platformy skupiać będą się na agregacji popytu, koordynacji zdolności i negocjacji dostaw energii, zapewniając jednocześnie wsparcie dla regionalnych grup zadaniowych państw członkowskich i krajów sąsiednich.
41.	REKOMENDACJE I POSTULATY	45		Postulaty do Rządu RP: Na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu Dolnego Śląska oraz budowania jego odporności. Jednym z możliwych wspominanych wcześniej scenariuszy prowadzenia polityki regionalnej powinno być nakreślenie wizji regionu stabilnego i suwerennego energetycznie, w miarę możliwości odpornego na źródła zewnętrzne, jednocześnie nie wykluczając współpracy transgranicznej. Powyższe wiąże się z koniecznością na wzmocnienie środków finansowych na kwestie energetyczne jak i		częściowo uwzględniona	Wersja dokumentu po konsultacjach społecznych obejmować będzie także: • postulowanie do Rządu RP o ustanowienie stabilnych, czytelnych i jednoznacznych przepisów prawa oraz wypracowanie prostych procedur w zakresie prowadzenia inwestycji związanych ze zwiększaniem elastyczności systemów energetycznych i zapewnieniem ich integracji ze źródłami energii opartymi na OZE oraz umożliwiających wykorzystanie nowych rozwiązań obniżających emisyjność,

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				wyraźny sygnał do Rządu RP poprzez postulaty o mocniejsze wsparcie jednostek samorządu terytorialnego środkami finansowymi oraz tworzenie transparentnych dokumentów strategicznych i warunków prawnych na rzecz odporności regionów oraz samowystarczalności energetycznej, zachęcających do inwestowania w OZE czy termomodernizację. Niezwykle istotne jest stworzenie warunków prawnych dla samorządów i przedsiębiorców pod kątem przyspieszenia ścieżki planistycznej dla inwestycji OZE czy możliwość tworzenia bezpośrednich linii elektroenergetycznych. Potrzeba scenariuszy kryzysowych, racjonalizacji zużycia energii na wypadek wystąpienia krótkotrwałych lub długoterminowych niedoborów energii z efektywnym modelem komunikowania do mieszkańców i przedsiębiorców. Zapewnienie planów działania dla ciągłości działania infrastruktury krytycznej w przypadku ograniczeń energii. Stworzenie stabilnych warunków prawnych i finansowych zachęcających do oszczędzania energii oraz inwestowania w OZE i termomodernizację Walka z ubóstwem energetycznym wśród grup wrażliwych takich jak: uboższe grupy mieszkańców, instytucje odpowiedzialne za rozwój społeczny, usługi publiczne. Działania powinny być czasowe z wyraźnym horyzontem transformacji ku zielonej energii Transparentne stawki cen energii oraz jasne komunikaty o kolejności ograniczeń dostaw energii dla strategicznych gałęzi przemysłu, mających wpływ na stabilność funkcjonowania regionu czy całego kraju Wprowadzenie warunków prawnych umożliwiających tworzenie bezpośrednich linii elektroenergetycznych, które umożliwią lokalnie efektywniejszy rozwój OZE, a odbiorcom (np. przemysł) znacząco obniży koszty energii. Szybsza ścieżka planistyczna dla rozwoju inwestycji OZE- na poziomie ustawy o planowaniu przestrzennym.			- postulowanie o wsparcie finansowe dla dostosowania sieci dystrybucyjnych w celu umożliwienia przyłączenia nieemisyjnych źródeł wytwórczych do sieci, a także wspieranie tworzenia i funkcjonowania samobilansujących się klastrów energii opartych na lokalnych sieciach dystrybucyjnych łączących uczestników klastra, - wspieranie zapewnienia ciągłości dostaw energii i samowystarczalności energetycznej dla infrastruktury krytycznej niezbędnej dla bezpieczeństwa regionu i obywateli. Zapewnienie wsparcia finansowego dla energetycznego samobilansowania się regionu oraz wzmacnianiu bezpieczeństwa energetycznego, a także zapisy dotyczące ubóstwa energetycznego zapisane zostały w wersji bazowej dokumentu (projektu). Kwestie cen energii oraz decyzje dotyczące reglamentacji dostaw energii leżą w kompetencjach URE i regulowane są ustawą prawo energetyczne.
42.	REKOMENDACJE I POSTULATY	46		Do działań skierowanych do samorządów lokalnych proponuje się dopisać: wzmacnianie lub tworzenie stałych partnerstw jednostek samorządu terytorialnego celem realizacji twardych i miękkich działań w zakresie planowania rozwoju z uwzględnieniem dążenia do neutralności klimatycznej i ograniczenia zużycia energii,		częściowo uwzględniona	Wniosek kierowany przede wszystkim do ustawodawcy pod kątem stworzenia podstaw prawnych dla obszarów funkcjonalnych (metropolitalnych) i trwałych związków jst. Klastry energii stanowią jedną z form tworzenia stałych partnerstw w kontekście bezpieczeństwa energetycznego, a także dla osiągnięcia celu dążenia do neutralności klimatycznej. Strategia energetyczna województwa dolnośląskiego traktuje wsparcie dla klastrów energii jako jeden z priorytetów.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				- wykorzystanie już zbudowanych relacji w ramach współpracy samorządów miejskich obszarów funkcjonalnych, lokalnych grup dziania, związków międzygminnych i stowarzyszeń na rzecz dążenia do neutralności klimatycznej i transformacji energetycznej - edukacja i włączenie różnych grup interesariuszy na poziomie lokalnym (np. mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorstwa, instytucje publiczne) w działania na rzecz oszczędzania energii, niemarnowania i ponownego użycia produktów i wdrażania dobrych praktyk zrównoważonego rozwoju. - Potrzeba scenariuszy kryzysowych, racjonalizacji zużycia energii na wypadek wystąpienia krótkotrwałych lub długoterminowych niedoborów energii z efektywnym modelem komunikowania do mieszkańców i przedsiębiorców. Zapewnienie planów działania dla ciągłości działania infrastruktury krytycznej w przypadku ograniczeń energii.			Ponadto zapisy dokumentu wprost informują, iż transformacja energetyczna i osiągnięcie neutralności klimatycznej powinno stanowić jeden z fundamentalnych priorytetów na poziomie lokalnym.
43.	CEL STRATEGICZNY / CEL OPERACYJNY			Proponuje się, aby dodatkowo wzmocnić przywołane słusznie w projekcie zagadnienie rozwoju technologii wodorowych odnosząc się do utworzonej, jako jednej z pięciu w Polsce, Dolnośląskiej Doliny Wodorowej i płynących z tego możliwości. Może to mieć szczególne znaczenie w świetle zapowiedzi przewodniczącej Komisji Europejskiej o planowanym zainwestowaniu 3 mld euro w nowy europejski bank wodoru, aby dzięki niemu mieć możliwość budowania gospodarki przyszłości.		uwzględniona	
44.	CEL STRATEGICZNY / CEL OPERACYJNY			Proponuje się szerzej odnieść do zagadnienia energetyki jądrowej, co prawda jest odniesienie do PEP2040 i wsparciu innowacji, jednak w świetle projektów KGHM i rozmów o technologiach międzynarodowych, potencjalny scenariusz rozwoju tej gałęzi istotnie może wpłynąć na charakterystykę i udział innych źródeł OZE czy paliw kopalnych w regionie.		uwzględniona	
45.	CEL OPERACYJNY 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	24		W kierunku działań celu operacyjnego 3 - wysoka efektywność energetyczna w ramach poprawy efektywności energetycznej przestrzeni - wykorzystanie narzędzi planistycznych, w tym regionalnych dokumentów planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego województwa) proponuje się literalnie wskazać także dokumenty planistyczne na poziomie samorządów lokalnych.	Pozwoli to na pełne wykorzystanie możliwości inwestycyjnych na rzecz OZE, także na poziomie polityki przestrzennej gmin.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
46.	CEL OPERACYJNY 7 ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	28		Na mapie potencjału rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim wskazano znaczną część Wrocławia intensywnie zainwestowaną jako obszar potencjalnie najmniej konfliktowy pod lokalizację elektrowni wiatrowych. Mając świadomość, że jest to modelowe uproszczenie potencjału to wizualizacja taka może budzić wątpliwości dla odbiorców. Z tego względu proponuje się rozwinięcie zagadnienia w legendzie mapy lub zmianę granic.		uwzględniona	
47.	Uwaga ogólna			Proponuje się rozważyć zapis o większym zaangażowaniu przedsiębiorców w ograniczenie emisji i dążenie ku neutralności klimatycznej (np. emisja z transportu czy produkcji) i jednocześnie konieczność wsparcia przedsiębiorstw w ograniczaniu emisji oraz podnoszeniu ich efektywności energetycznej W zakresie transportu takie działania wspierane mogą być poprzez sporządzanie planów mobilności, co również wynika z zaleceń Komisji Europejskiej.		uwzględniona	
48.	Uwaga ogólna			Rozważenie wprowadzenia wskaźników na podstawie których będzie monitorowana skuteczność wdrażania strategii wraz z określeniem częstotliwości ich kontroli.	Strategia jest bardzo szeroka i dopuszcza bardzo wiele działań. Ze względów finansowych i organizacyjnych nie wszystkie działania będą realizowane. Dodatkowo potrzeba możliwie optymalnego zagospodarowania środków wymusza potrzebę stałego monitoringu efektów wdrażania strategii. Bez określenia wskaźników, ocena skuteczności wdrażanych rozwiązań będzie bardzo trudna, co uprawdopodobnia scenariusz, że wdrożona strategia nie przyniesie zakładanych efektów.	nieuwzględniona	Podstawowe wskaźniki do oceny sytuacji sektora energetycznego zostały wskazane w rozdziale: Monitoring i ewaluacja.
49.	CEL OPERACYJNY 7 INFORMACJA I EDUKACJA	43 - 44		Zapewnienie odpowiednich środków na działalność edukacyjną.	Jednym z kluczowych elementów transformacji klimatyczno-energetycznej jest budowa powszechnej świadomości społecznej, dlatego w strategii powinny znaleźć się środki na tego typu działalność edukacyjną.	nieuwzględniona	Strategia Energetyczna formułuje cele, natomiast zapewnienie odpowiednich środków dla prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych może być zdefiniowane na poziomie programów. Jednym z potencjalnych źródeł finansowania działań z zakresu celu nr 7. Edukacja jest Program Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027.
50.	CEL OPERACYJNY 4 ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII I TECHNOLOGII MAGAZYNOWANIA ENEREGII /POSTULATY DO RZĄDU RP	26		Szybka ścieżka zmiany MPZP pod inwestycje związane z OZE, aby możliwe było wykorzystanie potencjalnych terenów pod budowę obiektów energetyki odnawialnej. Wydanie decyzji środowiskowej, obecnie proces bardzo czasochłonny, podczas gdy z definicji inwestycje w OZE mają ograniczony negatywny wpływ na środowisko. Uzyskanie pozwolenia na budowę, które jest procedowane jeszcze przez inny organ. Propozycja wprowadzenia postępowaniu zintegrowanego, gdzie wszystkie te prace prowadzone byłyby przed jednym organem.	W obliczu kryzysu energetycznego ważne jest, aby móc realizować projekty OZE jak najszybciej, dlatego ważne jest przyspieszenie procedur związanych z budową takich inwestycji. Należałoby przyspieszyć owe procedury.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
51.	CEL OPERACYJNY 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	24		Dodanie punktu „dofinansowanie audytów efektywności energetycznej procesów i obiektów technologicznych”.	Przeprowadzenie audytu efektywności energetycznej jest często wstępem do optymalizacji zużycia energii. Bez profesjonalnego audytu skuteczna optymalizacja może być utrudniona.	nieuwzględniona	Jedną z najistotniejszych kwestii ujętych w zapisach SE jest podnoszenie efektywności energetycznej. W ramach celu operacyjnego 3. (Wysoka efektywność energetyczna) zaproponowano kierunki działań, które odnoszą się do wspierania podnoszenia m.in. efektywności energetycznej procesów energetycznych, a także budynków i przedsiębiorstw. Działania poprzedzające (audyt) są kwestią programów implementujących zapisy SE, stanowiących narzędzia finansowe realizacji m.in. zapisów SE.
52.		24		Zmiana punktu: wsparcie poprawy efektywności energetycznej w zakresie sektora wodno-ściekowego poprzez wykorzystanie inteligentnych technologii i procesów zmniejszających zużycie energii. na brzmienie: wsparcie poprawy efektywności energetycznej w zakresie sektora wodno-ściekowego oraz sektora odpadowego poprzez wykorzystanie inteligentnych technologii i procesów zmniejszających zużycie energii oraz procesów intensyfikujących produkcję energii.	Poprawę bilansu energetycznego sektora wod-kan można osiągnąć poprzez minimalizację zużycia energii jak również przez maksymalizację produkcji energii np. z osadów ściekowych. Powyższe zagadnienie dotyczy również sektora odpadowego.	uwzględniona	
53.	CEL OPERACYJNY 2. ROZWÓJ BADAŃ I INNOWACJI	21		Dodanie punktu „koordynacja podejmowanych działań, uruchamianych projektów z innymi instytucjami dystrybuującymi środki na prace B+R)”.	Podejmowane działania powinny być skoordynowane z innymi instytucjami (np. NCBR,NCN), tak aby uzyskiwane efekty były synergistyczne. Dodatkowo ułatwi to kontrolę nad wydatkowaniem środków, utrudni podwójne finansowanie i poprawi ogólną skuteczność procesu.	uwzględniona	
54.	Kierunki działań w ramach CELU OPERACYJNEGO 3	24		Propozycja zmiany brzmienia: Wsparcie poprawy efektywności energetycznej w zakresie transportu, obejmującego propagowanie wykorzystania enegooszczędnych pojazdów samochodowych nisko- i zeroemisyjnych, transportu zeroemisyjnego (m.in. ruchu pieszego, rowerowego i w oparciu o UTO) oraz transportu zbiorowego.	W związku z polityką klimatyczną UE oraz przyjęciem zakazu rejestracji nowych pojazdów spalinyowych po 2035 r. należy uwzględnić również pojazdy samochodowe nisko- i zeroemisyjne jako preferowane środki transportu.	uwzględniona	
55.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	45		Propozycja zmiany brzmienia: Finansowanie elektromobilności przez jednostki samorządu terytorialnego (m.in. w zakresie infrastruktury ładowania/ tankowania, pojazdów zeroemisyjnych).	Warto doprecyzować działania w zakresie elektromobilności, które mogą być finansowane przez jst.	uwzględniona	
56.	WDRAŻANIE I RAMY FINANSOWE	49		Propozycja zmiany brzmienia: Mobilność miejska i aglomeracyjna (wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki transportu zero emisyjnego.	Zamiana terminu gospodarka zeroemisyjna na transport zeroemisyjny jako pojęcie bardziej precyzyjne.	nieuwzględniona	Zapis wynikający z programu „Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027”, w tym kontekście użyty termin „gospodarka zeroemisyjna” jest pojęciem szerszym niż „transport zeroemisyjny”, który jest jej częścią.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
57.	SYNTEZA DIAGNOZY - RAPORTU O STANIE ENERGETYKI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	8		Propozycja dodania w brzmieniu akapitu zagadnienia transportu rzecznoego: Kluczową rolę w redukcji zużycia paliw i energii odgrywa również efektywne organizowanie komunikacji, oparte na odpowiedniej polityce transportowej, polegającej przede wszystkim na ograniczaniu popytu na transport, wykorzystywaniu niskoemisyjnych lub zeroemisyjnych sposobów przemieszczeń oraz działaniach technologicznych i organizacyjnych wpływających na poprawę efektywności transportu. Działania jednostek samorządu terytorialnego powinny skupiać się na wspieraniu preferowanych systemów transportu (zbiorowy, pieszy, rowerowy, rzeczny) względem systemów nieefektywnych środowiskowo (samochodowy).	Pod uwagę należy wziąć także możliwości jakie niesie potencjał rzeki Odry w kontekście transportu zbiorowego. Obecnie trwają prace nad „Koncepcją Inwestycyjną wraz z elementami analizy kosztów i korzyści wprowadzenia systemu tramwaju wodnego na obszarze Aglomeracji Wrocławskiej”, nie znamy jeszcze wyników tej analizy, lecz warto chociażby napomknąć, że taki potencjał istnieje i jest także analizowany.	nieuwzględniona	Strategia energetyczna nie może rozpatrywać pojedynczych studiów czy przypadków. „Koncepcja Inwestycyjna wraz z elementami analizy kosztów i korzyści wprowadzenia systemu tramwaju wodnego na obszarze Aglomeracji Wrocławskiej” odpowie na pytania dotyczące zasadności i opłacalności (także z punktu widzenia środowiskowego) uruchamiania systemu transportu rzecznoego i ewentualnie go uzasadni.
58.	SYNTEZA DIAGNOZY	11		Wprowadzić analizę relacji w wyniku umowy typu Power Purchase Agreement (PPA)	Umowa PPA (Power Purchase Agreement) jest długoterminową umową dostawy energii elektrycznej między dwiema stronami, zazwyczaj między producentem energii elektrycznej a klientem (konsumentem energii elektrycznej lub sprzedawcą). Umowa PPA szczegółowo określa wszystkie warunki działalności związanej z energią elektryczną - ilość energii elektrycznej do dostarczenia, wynegocjowane ceny, sposób księgowania i kary za nieprzestrzeganie przepisów. Ze względu na fakt, że jest to umowa dwustronna, umowa PPA może przybierać różne formy i być dostosowana do potrzeb każdej ze stron umowy. Energia elektryczna może być dostarczana fizycznie lub w bilansie. Ze względu na zdolność do ograniczenia ryzyka związanego z cenami rynkowymi, umowy PPA są wykorzystywane w szczególności przez dużych odbiorców energii elektrycznej oraz w przypadku planowanych, większych inwestycji w budowę lub dalszą eksploatację elektrowni wykorzystujących energię odnawialną.	nieuwzględniona	Wykracza poza zakres opracowania określony w Założeniach do Strategii Energetycznej Dolnego Śląska przyjętych Uchwałą nr 2184/VI/20 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 9 czerwca 2020 r.
59.	WIZJA FUNKCJONOWANIA ENERGETYKI W REGIONIE	14		Pkt 1: wykorzystany zostanie lokalny potencjał dla rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii zgodnie ze zdiagnozowanymi predyspozycjami (rysunki 1-4/s.27-30 dot. potencjału rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie dolnośląskim - wiatr, słońce, woda, biogaz) poszczególnych obszarów województwa. Zostaną również wdrożone działania zmierzające do przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu (szczególnie odczuwalne w trakcie transformacji energetycznej). Wspierany i inicjowany będzie rozwój energetyki obywatelskiej oraz lokalnych społeczności energetycznych (klastry energii, spółdzielnie energetyczne i inne inicjatywy lub rozwiązania stosowane przez lokalne społeczności).	Proponuje się dodając wskazane wyrażenie znieść niepotrzebne ograniczenie.	uwzględniona	
60.		15		Pkt. „pełną elektromobilność” - proponuje się rozwinięcie sformułowania o ewentualne inne nieznane obecnie alternatywy czy technologie w transporcie.	Zapis może ograniczać wprowadzenie innych nieznanych nam jeszcze technologii w transporcie.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
61.		16		Kierunki działań do 2030 r. nie objęły możliwości wynikających z Ustawy Prawo energetyczne w ramach relacji z funkcjonującymi przedsiębiorstwami energetycznymi.	Samorząd wojewódzki opiniuje założenia do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gmin województwa dolnośląskiego w kontekście rozwoju kraju i współpracy międzygminnej, ale również opiniuje co trzy lata plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych.	nieuwzględniona	Kierunki działań do 2030 r. w zakresie wsparcia sektora energetycznego realizowane będą przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego, w ramach posiadanych kompetencji i możliwości zarządczych. Opiniowanie założeń planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gmin województwa dolnośląskiego oraz opiniowanie planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych należą do obowiązków wynikających z Ustawy Prawo Energetyczne.
62.		17		Cel operacyjny 3 Wprowadzenie systemu zarządzania energią	Efektywność energetyczna winna być wspierana systemami opisanymi przez człowieka dla uzyskania najlepszego efektu przy wymaganym komforcie.	uwzględniona	
63.				Cel operacyjny 5 promowanie i wsparcie budowy lokalnych społeczności energetycznych – „Wysp energetycznych”	Nie ma potrzeby wskazywania rozwiązań prawno- gospodarczych.	nieuwzględniona	Zapis zawiera się w sformułowanych kierunkach działań SE.
64.				Stworzenie własnej marki energetyczno-klimatycznej	Konieczność działań marketingowych	nieuwzględniona	Uwaga nieprecyzyjna. Podstawą do promowania własnej marki „energetyczno-klimatycznej” muszą być osiągnięte efekty założonych celów. Działanie nie kwalifikuje się do uwzględnienia na tym etapie. Rekomendowane do działań programowych.
65.				Cel operacyjny 7	Zaskakują oryginalnymi rozwiązaniami (np. dach bagienny, ścieżka kinetyczna, sufit z recydingu, antysmogowa kostka brukowa, kropki kwantowe w szybie i sterowanych nimi żaluzjami, płot z pionowych wiatraków), nowatorskim podejściem do tematu (pierwszy w Polsce komisariat ze stacją ładowania pojazdów elektrycznych, pierwsza w Polsce rozproszona miejska elektrownia słoneczna zlokalizowana na dachach wieżowców, największy obiekt kontenerowy z recydingu na świecie, pierwszy w Europie wybudowany w Katowicach budynek plus energetyczny), holistycznym podejściem do sposobu działania (połączenie mobilnej floty ze stworzeniem prawdziwie zielonego magazynu, synergia energii odnawialnej wytwarzanej w oczyszczalni ścieków z potrzebami energetycznymi parku wodnego, sieć fotowoltaiczna na 7 budynkach użyteczności publicznej). Cechuje ich konsekwencja (wieloletnia strategia elektromobilności), dbałość o szczegóły (modernizacja zabytku), innowacyjne podejście do technologii (rozwiązania z zakresu smart home, instalacje CCC).	uwzględniona	
				Proponuje się działania - Inspiracje społeczne.			
66.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.	24		W ramach kierunków działań dodanie - Wprowadzenie systemu zarządzania energią.		uwzględniona	
67.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 5.	41		Stworzenie własnej marki energetyczno-klimatycznej (brand).	Cele kierunkowe 1) zapewnienie lokalnej społeczności bezpieczeństwa energetycznego i samowystarczalności energetycznej – poprzez wybudowanie własnej, lokalnej infrastruktury elektroenergetycznej (źródła produkcji energii, sieci energetyczne w celu jej dostarczania, magazyny energii, stacje ładowania samochodów) i uniezależnienie się od Krajowego Systemu Energetycznego wraz z jego zagrożeniami poprzez realizację umów PPA (rosnące ceny, ocieranie się o górną granicę możliwości dostaw, ryzyko przywrócenia stopni zasilania), 2) przyczynienie się do walki z niską emisją i zanieczyszczeniem środowiska - poprzez docelowe wyeliminowanie z obszaru lokalnego wszelkich źródeł energii elektrycznej nie spełniających definicji Odnawialnego Źródła Energii – organizacja ma za zadanie animować	nieuwzględniona	Działanie szczegółowe – gotowe pomysły - rekomendowane do prowadzenia na etapie wdrażania SE (programowania i realizacji programów).

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
					powstawanie nowych OZE na skutek promowania ułatwionej ścieżki ich przyłączania do własnej sieci energetycznej oraz zapewnienia odbioru wyprodukowanej energii elektrycznej, ma także rozwijać rozwiązania dotyczące rozwoju motoryzacji o napędzie nisko- , albo zeroemisyjnym, 3) wdrożenie modelu gospodarki lokalnej o obiegu zamkniętym - poprzez wyszukiwanie efektów synergii pomiędzy uczestnikami i ogólnie -lokalną gospodarką - w formie wykorzystywania miejscowych zasobów energetycznych do produkcji i magazynowania energii (odpady komunalne, odpady produkcyjne będące materiałem pierwotnym dla OZE), udostępnianie lokalizacji dla posadowienia kolejnych OZE, 4) poprawę konkurencyjności lokalnej gospodarki na tle gospodarki krajowej - poprzez zapewnienie jej dostępu do tańszej lokalnej energii elektrycznej - co implikuje utrzymanie i powstawanie nowych miejsc pracy, stabilne wpływy z udziału w podatkach, pozostawienie marży z obrotu energią elektryczną, 5) integrowanie i pobudzanie lokalnej społeczności – poprzez zachęcanie do gospodarczego udziału w tworzonej strukturze i jej rozwijania, także w formie bezpośredniej (tańsza energia elektryczna dostępna bezpośrednio dla mieszkańców), 6) promowanie koncepcji energetyki prosumenckiej - poprzez wspieranie mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców w budowaniu ich własnych instalacji oraz sukcesywne lokowanie instalacji PV w instytucjach samorządowych (cel: wyeliminowanie konieczności zakupu energii przez instytucje miejskie w ciągu najbliższych 5 lat na skutek uczynienia ich prosumentem), 7) edukacja ekologiczna dorosłych, młodzieży i dzieci (programy edukacyjne, programy telewizyjne, internetowe, gry i zabawy, konkursy, ścieżki edukacyjne, ale także utworzenie klas w szkołach średnich, a na uczelniach kierunków kształcących w koniecznych dla realizacji celów przedmiotach), 8) specjalne programy dla turystów i kuracjuszy, mające również na celu integrację i interakcję z mieszkańcami.		
68.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 7.	44		Rozwinięcie kierunków o: Inspiracje społeczne.	W raporcie „Zielone miasta i gminy. Inwestycje proekologiczne w sektorze publicznym, usługowym i mieszkaniowym” możemy zapoznać się z preferencjami społecznymi i inicjatywami, które zrodziły się w odpowiedzi na potrzeby konsumentów i w trosce o środowisko. 1. Kwestie dotyczące zmian klimatu i degradacji środowiska naturalnego są ważne lub zdecydowanie ważne. Zmiany klimatyczne i degradacja środowiska są też istotnie ważniejsze dla kobiet niż dla mężczyzn, jednak w obydwu grupach nadal są na wysokim poziomie. 2. Bez względu na wiek, zmiany klimatyczne są dla nas ważne. Szczególnie zaś dla osób w wieku 55- 65 lat. 2. Problemy klimatyczne są tak samo ważne niezależnie od tego, czy mieszkamy na wsi, w dużych, średnich miastach, czy w metropoliach. 3. Większość z nas, niezależnie od miejsca zamieszkania, boi się konsekwencji zmian klimatu i uważa je za realne zagrożenie dla siebie i dla swoich bliskich. Im jesteśmy młodszy, tym jako poważniejsze postrzegamy zmiany klimatu. Młodzi ludzie mają perspektywę przeżycia większości swojego życia w zdegradowanym środowisku. Nie dziwią więc inicjatywy młodzieżowe tworzone w celu zachęcenia społeczeństwa do działania. 4. Zanieczyszczenie powietrza, smog oraz śmieci to najważniejsze problemy, a także nieefektywne gospodarowanie zasobami wodnymi. 5. Odpowiedzialność za środowisko naturalne ponoszą głównie instytucje. To przede wszystkim rząd, władze miast i gmin powinny	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
					aktywnie działać na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego. Działania takie powinny także prowadzić duże korporacje i firmy. Firmy i instytucje publiczne powinny finansować rozwiązania proekologiczne. Skala wyzwań jest tak duża, że bez ich zaangażowania, efekty będą niezauważalne. 6. Ekologia oznacza zdrowie mieszkańców. 7. Rozwiązania ekologiczne zwiększają atrakcyjność miejsca zamieszkania 8. Jesteśmy gotowi podejmować działania proekologiczne, nawet jeśli wiąże się to dla nas z dodatkowymi kosztami. 9. Chcemy korzystać z usług firm, które podejmują działania proekologiczne. Przedstawione powyżej wyniki badań pokazują zmianę, jak nastąpiła w społeczeństwie przy postrzeganiu kwestii zmian klimatu i ochrony środowiska.		
PGE GIEK S.A. ODDZIAŁ ELEKTROWNIA TURÓW							
69.	SYNTEZA DIAGNOZY - RAPORTU O STANIE ENERGETYKI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	5 - 8	Od: „Zachodzące zmiany klimatyczne i wpływ działalności ludzkiej [...]” Do: „[...]Programy te będą obejmowały głównie modernizację lub wymianę u odbiorcy końcowego urządzeń lub instalacji służących do celów ogrzewania na bardziej efektywne energetycznie.”	Zaznaczone fragmenty nie korespondują z tytułem niniejszego rozdziału Strategii - zapisy do usunięcia lub przeniesienia do innego rozdziału traktującego o przesłankach dla określonego kierunku transformacji energetycznej.		nieuwzględniona	Zapisy wynikają wprost z „Raportu o stanie energetyki w województwie dolnośląskim”, który stanowi część diagnostyczną „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska – kierunków wsparcia sektora energetycznego” i jest podstawą do sformułowanych celów i kierunków działań.
70.		9	[...] „- mobilność rowerowa w codziennych dojazdach Dolnoślązaków”	Jaka jest realność takiego podejścia m.in. z uwagi na uwarunkowania pogodowe w skali każdego roku, jak również z uwagi na infrastrukturę?		nieuwzględniona	„Uwarunkowania i wytyczne kierunkowe dla kształtowania transportu zeroemisyjnego w województwie dolnośląskim - mobilność rowerowa w codziennych dojazdach Dolnoślązaków” to tytuł jednego z przywołanych dokumentów. Zapisy projektu Strategii uwzględniają także inne dokumenty samorządu województwa, w tym dotyczące mobilności. Na podstawie praktyk w krajach sąsiednich, wykorzystanie mobilności rowerowej w codziennych dojazdach należy uznać za realne i uzupełniające działanie dla systemu transportowego.
71.		9	Wykorzystanie paliw kopalnych, ze względu na skutki środowiskowe związane z emisjami podczas ich spalania oraz degradację obszarów wydobywania, musi zostać ograniczone i zastąpione innymi paliwami. Fundamentalne znaczenie ma tzw. „miks” energetyczny źródeł wytwarzających energię elektryczną i ciepło, a także struktura inwestycji w nowe i efektywne źródła oraz tempo odchodzenia od źródeł nieefektywnych - zwłaszcza tych, które najbardziej niekorzystnie wpływają na środowisko	W tym rozdziale powinny wyraźnie być zidentyfikowana obecna struktura wytwarzania energii zarówno na potrzeby Województwa jak również w odniesieniu do obiektów energetycznych funkcjonujących na potrzeby Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (w tym wymiany międzypaństwowej -interconectory).		nieuwzględniona	Struktura wytwarzania energii w województwie dolnośląskim przedstawiona została w „Raporcie o stanie energetyki w województwie dolnośląskim”, który stanowi część diagnostyczną „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska – kierunków wsparcia sektora energetycznego”.
72.		9	Największym wyzwaniem dla energetyki jest zastąpienie spalanych węglowodorów, i związanych z tym emisji gazów cieplarnianych (głównie CO2), energią uzyskiwaną z OZE.	Oprócz emisji CO2 należy podkreślić ograniczenie dostępności lokalnych paliw kopalnych determinujących racjonalny okres funkcjonowania określonych źródeł wytwarzania energii.		uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
73.		9	Konieczne jest również opracowanie technologii magazynowania energii na skalę przemysłową, [...]	Niektóre opracowane dotychczas technologie magazynowanie energii są dostępne na skalę przemysłową, lecz są z reguły bardzo kosztowne w implementacji. Celowym jest wspieranie B&R m.in. w zakresie nowych technologii i ich rozwoju.		uwzględniona	
74.		9	Obecnie najefektywniejszymi zasobnikami energii na świecie są elektrownie szczytowo-pompowe (ang. Pumped hydro energy storage, PHS). Aktualnie najpopularniejsze i stale rozwijane są magazyny litowo-jonowe. Najbardziej pożądanym ze względu na ochronę środowiska, jest magazynowanie energii elektrycznej z wykorzystaniem wodoru produkowanego przy udziale energii elektrycznej pochodzącej z OZE. Ponadto wodór ma również wiele potencjalnych zastosowań w sektorach przemysłu, transportu, energii i budownictwa	Rozwój i dostępność ww. technologii magazynowania energii na tle rozwoju źródeł OZE, stanowić będzie wyznacznik dla możliwości osiągnięcia zakładanych celów zeroemisyjności, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępności wymaganych wolumenów i ciągłości dostaw energii dla odbiorców.		uwzględniona	
75.		10	Tylko systematyczna zmiana struktury paliwowej z wysokoemisyjnej na zeroemisyjną otwiera możliwości finansowania inwestycji ze środków publicznych (UE), a w konsekwencji będzie to prowadzić do obniżenia cen energii i ciepła dla odbiorców.	Taka zależność struktury wytwórczej energii nie musi w konsekwencji doprowadzić do obniżenia cen energii przy uwzględnieniu wszystkich kosztów (CAPEX, OPEX nie tylko samych źródeł wytwórczych, ale również wymaganej infrastruktury współpracującej (sieci przesyłowe, magazyny energii, itd.) w dłuższej perspektywie oraz uwzględnienia śladu węglowego dla źródeł OZE i magazynów.		nieuwzględniona	Zakłada się, iż cena energii ze źródeł nieemisyjnych będzie relatywnie niższa w stosunku do przewidywanych cen energii pochodzącej z paliw kopalnych. Konsekwentne działanie oraz rozwój i upowszechnienie technologii zeroemisyjnych, doprowadzi w ostatecznym rezultacie do spadku cen energii.
76.		12	Po zdaniu: „Wydarzenia po 24 lutego 2022r., [...]”	W tym miejscu należy podkreślić szczególnie ważne znaczenie źródeł wytwórczych energii pracujących w oparciu o paliwa lokalne, w szczególności te wyposażone w nowoczesne technologicznie i wydajne instalacje, pomimo, że są to technologie emisyjne. Istnienie tych jednostek w okresie prowadzenia tak szeroko zakrojonej transformacji energetycznej jest nieodzowne zarówno z punktu widzenia zapewnienia warunków regulacyjnych KSE, a także zapewnienia odpowiedniego wolumenu energii. Jednym z takich źródeł w Województwie Dolnośląskim jest Elektrownia Turów i Kopalnia Turów z zasobami węgla zapewniającymi eksploatację przez najbliższe 22 lata.		częściowo uwzględniona	W okresie transformacji energetycznej zaplanowanej do roku 2050 wykorzystywane będą (w sposób racjonalny) źródła konwencjonalne i paliwa kopalne. Dlatego też SE definiuje dalekosiężny cel i nadaje kierunki zmian, nie narzucając natychmiastowej zmiany systemu. Uwaga nawiązuje do okresu przejściowego, w którym należy podjąć działania związane z: – ograniczaniem emisji związanych ze spalaniem paliw kopalnych (ze względu na ich wpływ na jakość powietrza oraz tempo zmian klimatycznych), – dywersyfikacją i uniezależnieniem od ograniczonych zasobów paliw kopalnych, – zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego i odpowiedniego poziomu jakości życia (np. dobra jakość powietrza) przyszłych pokoleń. Intencja ta została zapisana w SE.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
77.		12	Samorząd Województwa Dolnośląskiego jako gospodarz regionu uznaje konieczność wspierania działań w obszarze bezpieczeństwa energetycznego dla zapewnienia właściwego długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu	Podjęcie w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego musi mieć na uwadze potrzebę wspierania w okresie transformacji również współlistnienia w racjonalnej perspektywie źródeł wytwórczych powodujących emisje do czasu osiągnięcia stanu "równowagi" w miksie energetycznym, przyjmując za cel nadrzędny oprócz dbałości o klimat, przede wszystkim dbałość o bezpieczeństwo energetyczne i za wszelką cenę uniknięcia ubóstwa energetycznego. Nie można wyłącznie krytykować tego co jest jeszcze przez pewien okres NIEZBEDNE! TRANSFORMACJA MUSI MIEĆ CHARAKTER EWOLUCJI, A NIE REWOLUCJI!		częściowo uwzględniona	j. w.
78.		13	Nieodzownym komponentem transformacji energetycznej jest skuteczna ochrona środowiska poprzez zaangażowania wszystkich obywateli. „Polityka ekologiczna państwa 2030” w kierunkach interwencji wskazuje potrzebę podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej i kształtowania postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad trwałego i zrównoważonego rozwoju	Edukacja ekologiczna na tle koniecznej transformacji energetycznej musi być zaplanowana racjonalnie i odpowiedzialnie, tj. oprócz niewątpliwych walorów pozytywnych związanych z wdrażaniem technologii niskoemisyjnych, należy podkreślać konieczność akceptacji w racjonalnym okresie (niezbędne czas transformacji) obecnie stosowanych technologii emisyjnych, zwłaszcza spełniających zaawansowane wymagania BAT (Najlepsze Dostępne Techniki) i gwarantujących bezpieczeństwo energetyczne.		częściowo uwzględniona	Edukacja ekologiczna jest bardzo istotnym zagadnieniem z punktu widzenia Strategii Energetycznej. Szczegółowe zapisy dotyczące zakresu treści edukacyjnych zostały dostosowane do wytycznych wynikających z przyjętych unijnych i krajowych polityk klimatyczno-energetycznych.
79.		13	W związku z obowiązkiem realizacji tzw. uchwał antysmogowych, Samorząd Województwa Dolnośląskiego czyni starania by dotrzeć z informacją do jak najszerzej grupy mieszkańców Dolnego Śląska, a działania te mają na celu podniesienie świadomości społecznej w zakresie problemu zanieczyszczenia powietrza oraz ograniczeń i zakazów nałożonych nowymi regulacjami. W tym kontekście edukacja ekologiczna dotyczyć musi również aspektu wpływu energetyki na środowisko i zdrowie społeczeństwa.	j.w.		uwzględniona	
80.	WIZJA FUNKCJONOWANIA ENERGETYKI W REGIONIE	14	Docelowy model funkcjonowania energetyki w regionie do 2030 r.	W tej perspektywie wyraźnie należy wskazać na istotną rolę jaką pełnić będą źródła konwencjonalne wytwarzania energii, bez których zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w praktyce jest niemożliwe, nawet przy uwzględnieniu bardzo korzystnych warunków dla rozwoju źródeł OZE.		nieuwzględniona	Proponowane zapisy są sprzeczne z przyjętymi unijnymi i krajowymi politykami klimatyczno-energetycznymi.
81.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	45	Priorytetowym postulatem jest podjęcie jednoznacznych decyzji w sprawie osiągnięcia przez Polskę neutralności klimatycznej do 2050 r.	Każdy cel powinien spełniać kryteria SMART. W tym przypadku należy wyraźnie wskazać na znaczenie litery "A" w tym skrócie (Achievable - Osiągalny), co w tym przypadku jest bardzo wątpliwe, stąd jednoznaczna decyzja byłaby ryzykowna, chociaż działania należy wdrażać.		nieuwzględniona	Osiągnięcie neutralności klimatycznej w zakładanym okresie (2050 r.) jest warunkiem koniecznym do spowolnienia zmian klimatu i ich konsekwencji. Stanowi bezdyskusyjny cel, któremu zostały podporządkowane środki finansowe i polityka wspólnotowa UE.

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
PGE GIEK S.A. ODDZIAŁ KOPALNIA WĘGLA BRUNATNEGO TURÓW							
82.	Uwagi ogólne			Strategia rozwoju powinna zakładać zatem wzrost produkcji energii elektrycznej w zakresie pokrywającym przewidywany wzrost zapotrzebowania.	w nadchodzących latach zapotrzebowanie na energię elektryczną będzie systematycznie rosnąć. Utrzymanie dostępności energii wymagać będzie nie tylko utrzymania w sprawności istniejących mocy produkcyjnych, ale też rozbudowy systemu elektroenergetycznego o inne źródła wytwarzania.	uwzględniona	SE zakłada wzrost zapotrzebowania na energię i rekomenduje kierunki wsparcia dla rozwoju sił wytwórczych i zwiększenia wolumenu mocy poprzez generowane energii z nieemisyjnych źródeł. W okresie transformacji energetycznej zaplanowanej do 2050 r. zakładany jest wzrost udziału OZE w miksie energetycznym.
83.				W strategii dotyczącej polityki energetycznej przewiduje się odejście od węgla, jednak szybkość tego procesu powinna być zależna od możliwości zapewnienia dla odbiorców stabilnej i dostępnej w przystępnej cenie energii. Wg planów przedsiębiorstw produkujących energię elektryczną opartą na węglu brunatnym np.: PGE GiEK Oddział KWB Turów, będą one kontynuować produkcję w oparciu o obecnie udostępnione złoża do co najmniej 2044 r. Z uwagi na długotrwałe procesy inwestycyjne zastąpienie tej produkcji przez inne stabilne źródła energii w krótkim czasie będzie bardzo trudne i będzie wymagało dużego wysiłku inwestycyjnego oraz zmian organizacyjno-prawnych dla przyspieszenia tego procesu.		częściowo uwzględniona	W okresie transformacji energetycznej, zaplanowanej do roku 2050, wykorzystywane będą (w sposób racjonalny) źródła konwencjonalne i paliwa kopalne. Dlatego też SE definiuje dalekosiężny cel i nadaje kierunki zmian, nie narzucając natychmiastowej zmiany systemu. W okresie przejściowym należy podjąć działania związane z: – ograniczaniem emisji związanych ze spalaniem paliw kopalnych (ze względu na ich wpływ na jakość powietrza oraz tempo zmian klimatycznych), – dywersyfikacją i uniezależnieniem od ograniczonych zasobów paliw kopalnych, – zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego i odpowiedniego poziomu jakości życia (np. dobra jakość powietrza) przyszłych pokoleń.
84.				Przedstawiona strategia nie uwzględnia wykorzystania atomu, jako źródła czystej energii.	Postęp technologiczny, a szczególnie możliwość wprowadzenia stosunkowo szybko małych reaktorów (SMR) produkujących prąd przy wykorzystaniu energii z atomu może być istotnym uzupełnieniem miksu energetycznego. Przekazy medialne wskazują na duże zaangażowanie w tym temacie KGHM Polska Miedź S.A.	uwzględniona	
85.				Przedstawiona strategia powinna uwzględniać w większym stopniu konieczność redukcji zużycia energii przez odbiorców, jednocześnie oferując mechanizmy wsparcia dla odbiorców stosujących procesy i urządzenia o mniejszej energochłonności.		uwzględniona	
86.				Produkcja wodoru jako czystego paliwa powinna się opierać nie tylko na energii OZE, ale również na tańszej energii możliwej do uzyskania poza godzinami szczytu (niezależnie od jej pochodzenia).		nieuwzględniona	Proponowany w dokumentach unijnych i krajowych kierunek rozwoju w zakresie wodoru opiera się na jego produkcji z odnawialnych źródeł energii i wspieraniu dekarbonizacji. Natomiast nadwyżki energii, niezależnie od źródła generacji, powinny być magazynowane, stąd też w SE bardzo silnie rekomendowany jest kierunek wsparcia rozwoju technologii magazynowania energii (w tym wypadku nie należy wykluczyć wykorzystania technologii wodorowych).

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
87.				Należy racjonalnie podchodzić do zajmowania gruntów rolnych na cele związane z produkcją energii elektrycznej (OZE) mając na uwadze wynikające z tego ograniczenia w produkcji żywności. Ograniczenia powinny dotyczyć też innych terenów ze względu na możliwe oddziaływania środowiskowe (szczególnie terenów leśnych i bagiennych) Natomiast wydaje się być dobrym kierunkiem celowe pokrywanie panelami fotowoltaicznymi obiektów budowlanych oraz dążenie, aby łączyły one funkcje konstrukcyjne z funkcją produkcji energii.		uwzględniona	
88.				W dokumencie brak jest zapisów dotyczących uwzględnienia konieczności całkowitego wykorzystania dostępnych zasobów paliw kopalnych do momentu ustabilizowania systemu elektroenergetycznego opartego na źródłach OZE, poprzez magazyny energii bądź inne stabilne źródła energii.		nieuwzględniona	Cele przyjęte w unijnych i krajowych politykach klimatyczno-energetycznych skupiają się przede wszystkim na dekarbonizacji i możliwie szybkim, ale racjonalnym, odejściu od spalania paliw kopalnych, mając na uwadze konsekwencje dla środowiska i klimatu.
89.				Dokument nie zawiera zapisów o możliwym wykorzystaniu obecnie istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej źródeł konwencjonalnych, w tym obiektów i urządzeń Kopalni Węgla Brunatnego Turów i Elektrowni Turów.	Ze względu na kończące się w perspektywie kilkudziesięciu lat zasoby udostępnionych złóż paliw kopalnych, nieuniknione jest przechodzenie na inne stabilne źródła energii. Jednocześnie racjonalne jest dążenie do maksymalnego wykorzystania obecnie otwartych i udostępnionych złóż kopalin, które w przypadku przerwania eksploatacji zostaną bezpowrotnie utracone. W obecnej sytuacji przy braku dostępności paliwa przejściowego należy dla zachowania stabilności systemu elektroenergetycznego dążyć do zagospodarowania w całości udostępnionych zasobów paliw kopalnych w czasie niezbędnym do uzyskania bezpieczeństwa energetycznego Regionu przy współudziale źródeł odnawialnych.	częściowo uwzględniona	Infrastruktura elektroenergetyczna źródeł konwencjonalnych powinna ulegać transformowaniu i ponownemu wykorzystywaniu w nowym modelu systemu energetycznego. Zapisy projektu Strategii ujmować będą możliwość wykorzystania i utrzymania istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej, w szczególności sieci przesyłowych dla podniesienia efektywności i bezpieczeństwa systemu energetycznego.
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO - GEODETA WOJEWÓDZTWA WYDZIAŁ GEODEZJI I KARTOGRAFII							
90.	Uwagi ogólne			Zagadnienie związane z ochroną gleb w kontekście rozwoju fotowoltaicznej energii elektrycznej (instalacji naziemnych). Zamieszczona w Strategii mapa nr 2 „Potencjał rozwoju fotowoltaicznej energii elektrycznej w województwie dolnośląskim" wskazuje, że najlepsze obszary do produkcji tego typu energii pokrywają się z występowaniem w województwie dolnośląskim gleb chronionych, użytkowanych rolniczo o największym potencjale produkcyjnym (klasy bonitacyjne I-III). Dlatego popieramy rekomendację dla administracji centralnej w ramach celu 4 Strategii o uregulowanie przepisów prawa dotyczących lokalizacji odnawialnych źródeł energii w poszanowaniu zasobów środowiska i zachowaniu bioróżnorodności.	Od wielu lat w naszym województwie obserwujemy presję na te grunty. Potwierdzeniem są dane zebrane przez Wydział Geodezji i Kartografii w corocznie sporządzanych wojewódzkich zestawieniach gruntów wyłączonych z produkcji rolnej. Opracowuje się je na podstawie danych otrzymanych ze starostw, gdzie wydawane są decyzje wyłączeniowe. Dla przykładu w 2019 roku w województwie dolnośląskim wyłączono 317 ha gruntów klas I-III, w 2020 roku było to 437 ha, a w 2021 roku już ponad 503 ha. Coroczna strata najżyźniejszych gleb, które są szczególnie cenne z uwagi na zachowanie bezpieczeństwa żywnościowego sprawia, że ten aspekt może stanowić barierę w lokalizacji ferm fotowoltaicznych na gruntach chronionych. Tym bardziej, że zmiana przeznaczenia na cele inne niż rolnicze gruntów chronionych występujących poza obszarami miast wymaga wg <i>Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1326 z późn. zm.)</i> zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, która jest częścią procedury opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	uwzględniona	
ENERGETYCZNY KLASTER OŁAWSKI EKO							

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
91.	Uwagi ogólne			Wsparcie dla bezemisyjnych technologii generacji energii (innych niż bazujących na OZE), służących bezpieczeństwu energetycznemu (energetyka jądrowa).		uwzględniona	
92.				Wsparcie procesów technologicznych i badań służących rozwojowi systemów magazynowania energii.		uwzględniona	
93.				Wsparcie dla rozwiązań prawnych i formalnych umożliwiających zastosowanie technologii produkcji energii z instalacji na gruntach przeznaczonych do użytkowania rolniczego bez zmiany użytkowania tych gruntów.		uwzględniona	
WITOLD WARCZEWSKI							
94.	SYNTEZA DIAGNOZY	8	Zwiększanie efektywności energetycznej za pomocą planowania przestrzennego może być wdrażane poprzez: • optymalne lokalizowanie inwestycji, • efektywne planowanie transportu, • zieloną infrastrukturę, • rewitalizację obszarów zdegradowanych, • wskazywanie obszarów dla rozwoju energetyki rozproszonej, • efektywne energetycznie budynki i kompleksową termomodernizację obiektów istniejących.	Proponuje się dodanie: • ograniczanie rozpraszania zabudowy, • kształtowanie układów przestrzennych pod kątem efektywnego wykorzystania lokalnych warunków klimatycznych przy ich optymalizacji energetycznej, • intensyfikację zabudowy oraz efektywne wykorzystanie zagospodarowania terenu, • ograniczanie potrzeb transportowych poprzez kompleksowe, funkcjonalno-przestrzenne zagospodarowanie terenu,	Sugeruje się rozszerzenie zapisów dotyczących organizacji przestrzeni jako niezbędnego narzędzia do zwiększania efektywności energetycznej.	uwzględniona	
95.			• zieloną infrastrukturę,	• tworzenie systemów zielono-błękitnej infrastruktury,		uwzględniona	
96.	SYNTEZA DIAGNOZY	9	Wykorzystanie paliw kopalnych, ze względu na skutki środowiskowe związane z emisjami podczas ich spalania oraz degradację obszarów wydobywania, musi zostać ograniczone i zastąpione innymi paliwami.	Wykorzystanie paliw kopalnych, ze względu na skutki środowiskowe związane z emisjami podczas ich spalania oraz degradację obszarów wydobywania, musi zostać ograniczone i zastąpione innymi nieemisyjnymi źródłami energii.	Należy uwzględnić odnawialne źródła energii oraz inne technologie nieemisyjne.	uwzględniona	
97.	SYNTEZA DIAGNOZY	11	Tworzenie się klastrów energii generuje następujące korzyści na poziomie lokalnym i regionalnym: • wzrost bezpieczeństwa energetycznego	Tworzenie się klastrów energii generuje następujące korzyści na poziomie lokalnym i regionalnym: • wzrost bezpieczeństwa energetycznego i konkurencyjności regionu,	Warto podkreślić wpływ tworzenia się klastrów energii na wzrost konkretyjności regionu jako lepszego miejsca do zamieszkania, zainwestowania i spędzania czasu wolnego.	uwzględniona	
98.	WIZJA FUNKCJONOWANIA ENERGETYKI W REGIONIE	16	Transformacja w obszarze energetyki wymagać będzie działań z uwzględnieniem regionalnej polityki rozwoju przede wszystkim w obszarze wpływu na: [...] • rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w szczególności edukację, podnoszenie świadomości i odpowiedzialności społecznej oraz kształtowanie postaw obywatelskich,	Transformacja w obszarze energetyki wymagać będzie działań z uwzględnieniem regionalnej polityki rozwoju przede wszystkim w obszarze wpływu na: [...] • rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w szczególności edukację, podnoszenie świadomości i odpowiedzialności administracyjnej oraz społecznej, a także kształtowanie postaw obywatelskich.	Wysoka świadomość administracyjna ma wpływ na racjonalne podejmowanie decyzji, co zdecydowanie podnosi poziom kapitału ludzkiego i społecznego.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
99.	WIZJA FUNKCJONOWANIA ENERGETYKI W REGIONIE	16	Wszystkie działania wymagać będą stosowania zasad zrównoważonego rozwoju, a także redefiniowania rozumienia rozwoju nie jako synonimu wzrostu konsumpcji i siły nabywczej, ale poczucia bezpieczeństwa i równowagi społeczno-gospodarczej.	Wszystkie działania wymagać będą stosowania zasad zrównoważonego rozwoju, a także redefiniowania rozumienia rozwoju nie jako synonimu wzrostu konsumpcji i siły nabywczej, ale poczucia bezpieczeństwa i równowagi społeczno-gospodarczej z uwzględnieniem wartości środowiska.	Środowisko stanowi jeden z filarów zrównoważonego rozwoju.	uwzględniona	
100.	CEL OPERACYJNY 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	23	Ponadto, podejmowane środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej dotyczą również transportu i obejmują strategie propagujące: transport zbiorowy, energooszczędne pojazdy, zmianę środków transportu indywidualnego (samochód) na rzecz ruchu pieszego, rowerowego i wykorzystania urządzeń transportu osobistego (UTO) oraz zagospodarowania przestrzennego (np. odpowiednie kształtowanie sieci osadniczej i zapobieganie jej rozpraszaniu) zmniejszającego popyt na transport.	Ponadto, podejmowane środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej dotyczą również transportu i obejmują strategie propagujące: transport zbiorowy, energooszczędne pojazdy, zmianę środków transportu indywidualnego (samochód) na rzecz ruchu pieszego, rowerowego i wykorzystania urządzeń transportu osobistego (UTO) oraz zagospodarowania przestrzennego (np. odpowiednie kształtowanie sieci osadniczej oraz organizację struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy, w tym zapobieganie rozpraszaniu zabudowy) zmniejszającego popyt na transport.	Należy dodać działanie dla struktur już funkcjonujących, które wpływają na zwiększenie efektywności energetycznej.	uwzględniona	
101.	CEL OPERACYJNY 3. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	23	W podejmowanych działaniach należy wyróżnić te związane z polityką przestrzenną, mając na uwadze fakt, że przestrzeń jest zasobem ograniczonym, a sposób jej wykorzystania, w szczególności rozproszenie zabudowy istotnie wpływa na zwiększenie zużycia energii.	W podejmowanych działaniach należy wyróżnić te związane z polityką przestrzenną, mając na uwadze fakt, że przestrzeń jest zasobem ograniczonym, a sposób jej wykorzystania, w szczególności rozproszenie zabudowy i dysfunkcyjna struktura przestrzenna istotnie wpływają na zwiększenie zużycia energii.	Na większe zużycie energii ma również wpływ ograniczona funkcjonalność struktury przestrzennej.	uwzględniona	
102.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1. WYSOKA EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	24	poprawa efektywności energetycznej przestrzeni – wykorzystanie narzędzi planistycznych, w tym regionalnych dokumentów planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego województwa) do wprowadzania zasad gospodarowania przestrzenią zmniejszających popyt na energię poprzez: koncentrację zabudowy w zasięgu istniejącej infrastruktury technicznej, tworzenie zwartej zabudowy, odpowiednie lokalizowanie usług oraz organizację dostępu do tras komunikacyjnych – kolejowych, drogowych, rowerowych, w tym transportu zbiorowego;	poprawa efektywności energetycznej przestrzeni – wykorzystanie narzędzi planistycznych, w tym regionalnych dokumentów planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego województwa) do wprowadzania zasad gospodarowania przestrzenią zmniejszających popyt na energię poprzez: odpowiednie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy, w tym koncentrację zabudowy w zasięgu istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, uzupełnianie istniejącej struktury, tworzenie zwartej zabudowy, zapewnienie odpowiedniego dostępu do usług oraz organizację optymalnego dostępu do tras komunikacyjnych – kolejowych, drogowych, rowerowych, w tym transportu zbiorowego;	Proponuje się rozszerzenie zapisów, które dotyczą zasad kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej i ujęcie działań w obszarach zainwestowanych oraz uwzględnienie dostępu do infrastruktury komunikacyjnej.	uwzględniona	
103.	CEL OPERACYJNY 3. ENERGETYKA OBYWATELSKA	40	Proces ten należy wzmocnić poprzez angażowanie różnych interesariuszy ze środowiska akademickiego, biznesowego oraz partnerów społecznych w wymiarze międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.	Proces ten należy wzmocnić poprzez angażowanie różnych interesariuszy ze środowiska samorządowego, akademickiego, biznesowego oraz partnerów społecznych w wymiarze międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.	Zaangażowanie środowiska samorządowego ma istotne znaczenie w procesie transformacji energetycznej.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
104.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE	42		Dodanie kierunku działań: wspieranie rozwoju i modernizacji systemów energetycznych.	Rozwój systemów energetycznych, w tym ich modernizacja i dostosowanie do aktualnych potrzeb jest jednym z kluczowych zadań w ramach zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego.	uwzględniona	
105.	REKOMENDACJE I POSTULATY	46	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 4.: • inwestowanie w energetykę zeroemisyjną opartą na odnawialnych źródłach energii w perspektywie długoterminowej,	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 4.: • wsparcie finansowe dla rozwoju energetyki zeroemisyjnej opartej na odnawialnych źródłach energii w perspektywie długoterminowej,	Administracja centralna nie jest bezpośrednio inwestorem przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem OZE, ale może wspomagać finansowo takie inwestycje.	uwzględniona	
106.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 5.: • promowanie i wzmacnianie prosumeryzmu (energetyka obywatelska)	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 5.: [...] • wypracowanie systemu zachęt i ułatwień, w tym instrumentów fiskalnych dla wsparcia transformacji energetycznej i mobilizacji podmiotów angażujących się w tworzenie rozproszonego systemu energetycznego, wypracowanie czytelnych i jednoznacznych ram finansowych, prawnych, technicznych i organizacyjnych w zakresie funkcjonowania energetyki obywatelskiej.		uwzględniona	
107.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46		Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 6.: • ustalenie polityki państwa w odniesieniu do złóż surowców energetycznych.	W odniesieniu do przyjętych kierunków polityki energetycznej państwa zasadnym jest podjęcie decyzji i wprowadzenie regulacji prawnych dotyczących strategicznych złóż surowców energetycznych.	uwzględniona	
108.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 7.: [...]	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 7.: • propagowanie modelu konsumpcji zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju,	Edukacja z zakresu świadomego i odpowiedzialnego korzystania z dostępnych zasobów naturalnych, dóbr i usług, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym konsumpcji m.in. energii, jest istotnym działaniem, które powinno być wdrażane na poziomie administracji centralnej.	uwzględniona	
109.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO RZĄDU RP	46	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 7.: [...]	Działania rekomendowane dla administracji centralnej w ramach celu 7.: • wprowadzenie do programów kształcenia tematyki efektywności energetycznej w odniesieniu do rozwiązań indywidualnych i systemowych, w zakresie ochrony środowiska, planowania przestrzennego, transportu, mieszkalnictwa, przemysłu i usług.		uwzględniona	
110.	REKOMENDACJE I POSTULATY SKIEROWANE DO SAMORZĄDÓW LOKALNYCH	47	prorowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o bilans energetyczny gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dostaw energii,	prorowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o bilans energetyczny gminy oraz poszczególnych jednostek osadniczych, ze szczególnym uwzględnieniem dostaw energii oraz energetycznych kosztów obsługi komunikacyjnej terenów,	Bilans energetyczny może być również prowadzony dla jednostek osadniczych (ze względu na ich zróżnicowanie pod względem intensywności zabudowy i rozwiązań funkcjonalnych wewnątrz gminy) i powinien uwzględniać również energetyczne koszty obsługi komunikacyjnej terenów.	uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
111.		16		Autorzy tego dokumentu przytaczają idee zrównoważonego rozwoju, która opiera się na poszanowaniu środowiska, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego, dlatego w ramach prac nad Projektem nie można zapomnieć w przypadku Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowiącego równocześnie obszar funkcjonalny przemysłu miedziowego o działalności geologiczno-górnictwej prowadzonej w tym regionie od początku lat 60-tych. W związku z tym chcielibyśmy zwrócić uwagę, że konieczne jest odniesienie się autorów Projektu do kwestii rozwoju przestrzennego oraz potencjalnych kolizji przestrzennych w kontekście działalności geologiczno-górnictwej w LGOM oraz rozwoju infrastruktury OZE. Jest to również istotny element idei zrównoważonego rozwoju. Rozbudowa infrastruktury OZE (m.in. farmy wiatrowe, farmy fotowoltaiczne) powinny być rozwijana w zgodzie z działalnością geologiczno-górnictwą w LGOM, w szczególności nie powinna jej utrudniać, zaburzać czy wręcz uniemożliwiać. W tym zakresie należy zwrócić uwagę, że działalność eksploracyjna oraz górnicza odbywa się w tym regionie od wielu lat (znacznie wcześniej niż OZE). Zatem nie można w takiego rodzaju dokumentach jak strategie energetyczne pomijać tego aspektu. Ograniczając się wyłącznie do działalności poszukiwawczo-rozpoznawczej można przypuszczać, że wraz z rozwojem produkcji energii z OZE (główne kierunki strategii) coraz częściej będzie dochodziło do kolizji przestrzennej między pracami geologicznymi (w szczególności robotami geologicznymi), a lokalizacją infrastruktury do produkcji energii z OZE, a później, w przypadku podjęcia decyzji o przejściu z fazy eksploracji do eksploatacji, również może potencjalnie dochodzić do kolizji z działalnością górniczą. Już dzisiaj zauważamy sporą aktywność infrastruktury OZE na terenach naszej eksploracji, co zmusza nas niekiedy do dostosowania siatki wierceń badawczych, czy wręcz do zmiany lokalizacji otworów poszukiwawczo-rozpoznawczych - co nie zawsze jest proste i możliwe z powodu stosowanej metodyki prowadzonych robót oraz aspektów prawnych. Kwestia działalności geologicznej i górniczej została poruszana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego z 2021 r.		uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
				(PZPWD), do którego nawiązuje Projekt. PZPWD odnosi się do ochrony złóż kopalin (w tym rud miedzi) oraz w pewnym sensie zauważył konieczność ochrony obszarów perspektywicznych i prognostycznych występowania złóż miedzi objętych koncesjami poszukiwawczymi i rozpoznawczymi KGHM. Jest to o tyle istotne, że w przeciwieństwie do udokumentowanych złóż kopalin, obszary perspektywiczne i prognostyczne nie doczekały się jeszcze ochrony prawnej. Uwzględnianie tych obszarów obok udokumentowanych złóż kopalin w tego typu strategicznych dokumentach jest uzasadnione i konieczne.			
112.		23		Projekt Strategii Energetycznej z 2022 o r. odnosi się do polityki przestrzennej w sposób bardzo ograniczony, poprzez ograniczenie się wyłącznie do jednego aspektu, tj. wpływu rozproszenia zabudowy na zwiększenie zużycia energii (s. 23). Autorzy Projektu pominęli całkowicie działalność geologiczno- górnica w kontekście kolizji przestrzennych. W naszej ocenie rozwój energetyki wiatrowej i słonecznej na Dolnym Śląsku powinien się odbywać w zgodzie z działalnością geologiczno- górnica prowadzoną w LGOM.		uwzględniona	
113.	Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 4. Rozwój odnawialnych źródeł energii i technologii magazynowania energii	26		W części Projektu „Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 4. Rozwój odnawialnych źródeł energii i technologii magazynowania energii” (s. 26) brakuje jednak informacji o zapobieganiu lokalizacji infrastruktury OZE w kolizji do działalności geologicznej i górniczej oraz proponowania rozwiązań prawnych pozostających w dyspozycji samorządu województwa mających na celu przeciwdziałanie takim kolizjom, w tym na obszarach objętych eksploracją KGHM. Inwestorzy powinni być świadomi na każdym etapie realizacji przedsięwzięcia, że dotyczy to obszaru, na którym występują udokumentowane złoża kopalin (rud miedzi) oraz obszary perspektywiczne, na których stwierdzono przesłanki występowania złóż oraz obszarów prognostycznych - rozpoznanych wstępnie, które zostały wskazane na rysunku 4 PZPWD (s. 48).		uwzględniona	
114.	Rysunek nr 1. pt. „Potencjał rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim”	29		Wskazuje się obszary potencjalnie najmniej konfliktowe pod lokalizację elektrowni wiatrowych. Takie obszary wytypowane są również w obszarach koncesji geologicznych i górniczych posiadanych przez KGHM.		uwzględniona	

L.p.	Rozdział	Strona	Obecny zapis	Treść uwagi/Propozycja zmiany	Uzasadnienie zmiany	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie
115.	Rysunek nr 2 dot. fotowoltaiki oraz rys. 6a pt. „potencjał rozwoju odnawialnych źródeł energii - Podregion Legnicko-głogowski"			W tym miejscu nasuwa się ogólna konkluzja, że wyznaczanie miejsc mniej lub bardziej konfliktowych odbywa się najprawdopodobniej z pominięciem istotnego czynnika obecnego w LGOM jakim jest działalność geologiczna i górnicza KGHM.		uwzględniona	
116.	Ocena oddziaływania na środowisko - mapa	48		Na mapie na stronie 48 Projektu „5.1.8.Zasoby naturalne" wykazane są złoża rud miedzi i srebra, ale nie ma naniesionych koncesji poszukiwawczych i rozpoznawczych KGHM, które zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego stanowią obszary prognostyczne i perspektywiczne (zob. s. 47-49 PZPWD). KGHM prowadzi ciągle prace eksploracyjne, zatem istnieje możliwość zmiany granic udokumentowanych złóż rud miedzi oraz pojawienia się działalności górniczej w obszarach, na której takiej działalności do tej pory nie było. Mapy koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż rud miedzi są ogólnie dostępne na stronie Ministerstwa Klimatu i Środowiska.		uwzględniona	
117.				W naszej ocenie naczelnym celem Projektu Strategii Energetycznej Dolnego Śląska powinno być racjonalne wykorzystanie Ziemi rozumiane jako korzystanie z jej powierzchni oraz wnętrza poprzez podejmowanie działań, które nie będą negatywnie wpływać na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż rud miedzi w LGOM (np. lokalizowanie farm wiatrowych, słonecznych na działkach przeznaczonych pod lokalizację otworów wiertniczych) oraz utrudnić wydobycie w późniejszym czasie.		nieuwzględniona	Cel strategiczny został przyjęty w zapisach projektu dokumentu zgodnie z Załoženiami do Strategii Energetycznej Dolnego Śląska przyjętymi Uchwałą nr 2184/VI/20 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 9 czerwca 2020 r.

**DOLNOŚLĄSKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY
WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA**

ul. Marii Curie-Skłodowskiej 73/77, 50-950 W
e-mail: wsse.wroclaw@sanepid.gov.pl

tel. centrala 71-328-30-41, Dyrektor 71-328-21-25, Fax 71-328-35-92

www.gov.pl/web/wsse-wroclaw

REGON: 000291658 NIP: 896-000-56-15

Wrocław, dnia 11 sierpnia 2022 roku

ZNS.9022.4.70.2022. MŚ

POSTANOWIENIE

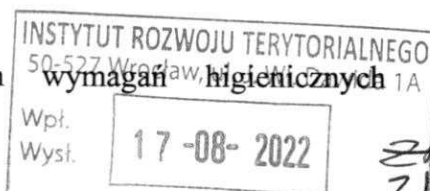
Na podstawie art. 3 pkt. 1 i art. 10 ust. 1 pkt. 2 i ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195 t.j.), art. 58 pkt. 2 i art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) i art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.).

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu

po zapoznaniu się z dokumentacją dołączoną do pisma Pana Cezarego Przybylskiego, Marszałka Województwa Dolnośląskiego, z dnia 27 lipca 2022 r., znak: IRT.ZIN.420.1.2022 (data wpływu do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej we Wrocławiu dnia 03 sierpnia 2022 r.), dotyczącym zaopiniowania projektów dokumentów pn.: „Strategia Energetyczna Dolnego Śląska – kierunki wsparcia sektora energetycznego” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

opiniuje pozytywnie

projekt wyżej wymienionego dokumentu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 27 lipca 2022 r., IRT.ZIN.420.1.2022 (data wpływu do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej we Wrocławiu dnia 03 sierpnia 2022 r.), Marszałek Województwa Dolnośląskiego zwrócił się do Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu z prośbą o zaopiniowanie projektów dokumentów pn.: „Strategia Energetyczna Dolnego Śląska – kierunki wsparcia sektora energetycznego” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Niniejsze opracowania dotyczą województwa dolnośląskiego położonego w południowo-zachodniej części kraju. Dokumenty nawiązują do globalnych wyzwań związanych z ochroną klimatu i transformacją energetyczną cywilizacji. Niniejszy regionalny dokument czyli „Strategia Energetyczna Dolnego Śląska – kierunki wsparcia sektora energetycznego” wpisuje się w realizację celów wynikających z unijnych i krajowych dokumentów w dziedzinie energii i klimatu. Ponadto projekt Strategii uwzględnia ocenę zgodności z dokumentami strategicznymi województwa dolnośląskiego. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż dokument jest zgodny z określonymi celami i kierunkami działań wskazanymi w innych dokumentach, obejmującymi: ograniczanie negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi (poprawa jakości powietrza), wspieranie badań i innowacji oraz wzmacnianie współpracy obejmującej promowanie i wspieranie rozwoju OZE oraz energetyki obywatelskiej, edukację i informację (w tym, w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników). W dokumentach wskazuje się potrzebę zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska, osiągnięcia neutralności klimatycznej, rozwoju czystej, przystępnej cenowo energii, zrównoważonego rozwoju. Podkreśla się potrzebę rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym oraz wzrostu wykorzystania OZE.

Na podstawie analiz uznano, że cele i działania przewidziane w Planie są zgodne z podstawowymi międzynarodowymi, wspólnotowymi, krajowymi, wojewódzkimi oraz lokalnymi dokumentami strategicznymi.

Wskazano następujące cele operacyjne Planu:

- Cel operacyjny 1. Poprawa jakości powietrza;
- Cel operacyjny 2. Rozwój badań i innowacji;
- Cel operacyjny 3. Wysoka efektywność energetyczna;
- Cel operacyjny 4. Rozwój odnawialnych źródeł energii i technologii magazynowania energii;
- Cel operacyjny 5. Energetyka obywatelska;
- Cel operacyjny 6. Bezpieczeństwo energetyczne;
- Cel operacyjny 7. Informacja i edukacja.

W efekcie podejmowania szeregu działań przewiduje się poprawę jakości powietrza (oddziaływanie bezpośrednie pozytywne, stałe i długoterminowe) oraz zmniejszenie zapotrzebowania na wodę. Prognozuje się poprawę stanu ekologicznego wód powierzchniowych, stanu gleby, właściwe zachowanie różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu obszarów chronionych i zasobów leśnych. W związku z ograniczeniem zapotrzebowania na zasoby naturalne, nastąpi ograniczenie zużycia paliw kopalnych. Przewiduje się poprawę stanu zdrowia oraz warunków życia ludzi, w efekcie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska.

Przeprowadzone analizy oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska zapisane w dokumentach wykazały, iż wpływ o charakterze negatywnym może dotyczyć głównie etapu realizacji działań inwestycyjnych (elektrowni wodnych, wiatrowych, prac termomodernizacyjnych, montażu paneli fotowoltaicznych, realizacji wierceń dla wykorzystania energii geotermalnej). Do przewidywanych oddziaływań negatywnych etapu budowy należą m.in.: zwiększona emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza, związana z prowadzonymi pracami, zanieczyszczenie wód, potencjalna wycinka drzew i krzewów, naruszenie struktury glebowej i lokalne niszczenie siedlisk, czasowe pogorszenie walorów krajobrazowych, potencjalnie zwiększona śmiertelność zwierząt. Co istotne, oddziaływanie występujące na etapie prowadzenia prac budowlanych może być w znacznym stopniu zredukowane poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i ograniczających wpływ oraz odpowiednią organizację prac budowlanych. Na etapie eksploatacji inwestycji wynikających z dokumentów, potencjalny wpływ na środowisko oraz ludzi może dotyczyć głównie działań inwestycyjnych w zakresie elektrowni wodnych, wiatrowych oraz wielkopowierzchniowych elektrowni fotowoltaicznych.

W przypadku realizacji inwestycji w obrębie wskazanych obszarów może dojść do kumulacji oddziaływań, w tym z inwestycjami przewidzianymi w innych dokumentach strategicznych. W zależności od charakteru realizowanych inwestycji wpływ skumulowany może być pozytywny, jak i negatywny. W sytuacji realizacji działań, wynikających z innych przyjętych dokumentów służących ograniczeniu emisji zanieczyszczeń, wystąpi pozytywny wpływ skumulowany z planowanymi działaniami zawartymi w projekcie Strategii. Wpływ skumulowany o charakterze negatywnym, może potencjalnie wystąpić w przypadku realizacji inwestycji generujących oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska (np. prowadzących do przekształcenia dolin rzecznych, wpływu na migrację organizmów, czy oddziaływaniu na ptaki/ nietoperze). Ponadto z uwagi na rodzaj przedsięwzięć oddziaływania będą miały zasięg lokalny (bez ryzyka transgranicznych oddziaływań).

Reasumując, należy stwierdzić, że ocena oddziaływań realizacji działań ujętych w dokumentach wskazuje na zdecydowanie korzystny ich wpływ na wszystkie analizowane elementy. W części przypadków (związanych z etapem realizacji danego przedsięwzięcia) mogą to być krótkoterminowe oddziaływania niekorzystnie. Ostatecznie jednak, w przypadku osiągania zakładanych celów, wskazuje się na przewagę znaczących oddziaływań korzystnie wpływających na funkcjonowanie środowiska i zapewnienie jego odpowiedniej jakości.

Po zapoznaniu się z treścią dokumentów dołączonych do pisma dotyczących przedsięwzięcia, oraz biorąc pod uwagę powyższe postanowiono jak w sentencji.

PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.).

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie stronie nie służy zażalenie.

Otrzymują:

1. Marszałek Województwa Dolnośląskiego
wyb. Juliusza Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław
2. ZNS a/a

Dolnośląski Państwowy
Wojewódzki Inspektor Sanitarny
we Wrocławiu
z up. Marek Głabian
Kierownik Działu
Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego
(podpisano elektronicznie)

Dane osoby podpisującej:

Dawid Grzybowski
Kierownik

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	138533.383534.508764
Nazwa dokumentu	ZNS.9022.4.70.2022 Postanowienie opinia pozytywna Strategia Energetyczna Dolnego Śląska.pdf
Tytuł dokumentu	ZNS.9022.4.70.2022 Postanowienie opinia pozytywna Strategia Energetyczna Dolnego Śląska
Sygnatura dokumentu	ZNS.9022.4.70.2022
Data dokumentu	2022-08-11
Skrót dokumentu	AE2CDF29B8510231F8D55AD67E90F61A6A6D267D
Wersja dokumentu	1.3
Data podpisu	2022-08-11 11:59:34
Podpisane przez	Dawid Grzybowski; z up. DPWIS Kierownik
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego karta

EZD 3.108.84.84.

Data wydruku: 2022-08-11

Autor wydruku: Świtlińska Magdalena (Asystent)

REGIONALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA WE WROCŁAWIU

AL. JANA MATEJKI 6
50-333 WROCŁAW

Wrocław, dnia 31 sierpnia 2022 r.

WSI.410.358.2022.KM

**Marszałek Województwa
Dolnośląskiego**
ul. Walońska 3
Wybrzeże Juliusza Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław
-ePUAP-

OPINIA

Na podstawie art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 54 ust. 1 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 ze zm.)*, w odpowiedzi na wniosek Marszałka Województwa Dolnośląskiego znak: IRT.ZIN.420.1.2022 z dnia 27 lipca 2022 r. (data wpływu: 3 sierpnia 2022 r.) w sprawie zaopiniowania projektu „Strategii Energetycznej Dolnego Śląska – kierunków wsparcia sektora energetycznego” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przedstawiam poniżej swoje stanowisko.

Jak wynika z przedłożonej dokumentacji, realizacja zapisów Strategii ma prowadzić do osiągnięcia następującego celu strategicznego: „Dolny Śląsk 2050 – regionem neutralnym klimatycznie”. Cel strategiczny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów operacyjnych i jest ukierunkowany na działania związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych, przede wszystkim dwutlenku węgla (CO₂). Narzędziem do osiągnięcia neutralności klimatycznej jest przeprowadzenie transformacji energetycznej opartej w głównej mierze na dekarbonizacji sektora energetycznego, jego decentralizacji oraz digitalizacji. W Strategii wyznaczono siedem celów operacyjnych: poprawa jakości powietrza; rozwój badań i innowacji; wysoka efektywność energetyczna; rozwój odnawialnych źródeł energii i technologii magazynowania energii; energetyka obywatelska; bezpieczeństwo energetyczne oraz informacja i edukacja.

Do każdego z ww. celów operacyjnych przypisane są kierunki działań. Zawarte w projekcie Strategii cele operacyjne przenikają się i uzupełniają, z uwagi na wzajemne powiązanie obszarów przewidzianych kierunków działań.

W ramach przedłożonej dokumentacji przedstawiono i scharakteryzowano aktualny stan środowiska na terenie województwa dolnośląskiego, w tym różnorodność biologiczną oraz florę i faunę, formy ochrony przyrody, a także aktualny stan powietrza. W zakresie

krajobrazu odniesiono się do typologii krajobrazów naturalnych w Polsce oraz form ochrony krajobrazu.

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się obszary i obiekty chronione na mocy *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916)*: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты przyrody, obszary Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowisko dokumentacyjne, pomniki przyrody. Ponadto stwierdzono występowanie stanowisk roślin chronionych na mocy *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409)* i grzybów chronionych na mocy *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408)* oraz zwierząt objętych ochroną na mocy *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183 ze zm.)*.

Jak wskazano w prognozie oddziaływania na środowisko, realizacja części przyjętych w Strategii kierunków działań może wiązać się z negatywnym wpływem na środowisko. Dotyczy to m.in. działań obejmujących:

- inwestycje związane z energetyką wodną (możliwe trwałe przeobrażenie doliny rzecznej, utrudnienia w migracji ryb i innych organizmów wodnych);
- inwestycje w zakresie budowy turbin wiatrowych (potencjalnie zwiększona śmiertelność zwierząt m.in. ptaków i nietoperzy, zwiększone narażenie ludzi na hałas i inne niekorzystne oddziaływania np. efekty migotania);
- inwestycje w zakresie wielkopowierzchniowych elektrowni fotowoltaicznych (zajęcie powierzchni biologicznie czynnych, na których potencjalnie mogą występować siedliska i gatunki chronione),
- termomodernizacje budynków.

W przypadku realizacji tego typu działań (generujących wpływ na środowisko, w tym ewentualnie na obszary chronione) niezbędne będzie dostosowanie się do zapisów obowiązujących dokumentów, obejmujących ograniczenia oraz zasady ochrony poszczególnych obszarów chronionych oraz funkcjonalności i trwałości korytarzy ekologicznych.

Należy podkreślić, że Strategia ma charakter ogólny i ramowy. Nie wskazuje konkretnych lokalizacji planowanych inwestycji, ich parametrów technicznych, sposobu prowadzenia prac budowlanych oraz przewidywanego harmonogramu prac. Planowane działania mogą jednak być rozmieszczone na całym obszarze województwa dolnośląskiego, w tym również, w zakresie dopuszczalnym przez przepisy prawa, w granicach form ochrony przyrody. Zgodnie z treścią prognozy, znaczna część inwestycji planowanych do realizacji w ramach projektu Strategii, w aspekcie długoterminowym nie będzie miała negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną oraz obszary chronione. Dla większości inwestycji wpływ ten będzie lokalny i ograniczony do etapu prowadzenia prac budowlanych. Do inwestycji o potencjalnie najbardziej negatywnym oddziaływaniu na florę i faunę oraz siedliska i gatunki chronione w ramach sieci obszarów Natura 2000 zaliczono w szczególności: elektrownie wiatrowe, elektrownie wodne (w tym szczytowo-pompowe) oraz wielkopowierzchniowe elektrownie fotowoltaiczne. Dodać należy, że stwierdzone potencjalne oddziaływanie na

obecnym etapie ma charakter hipotetyczny. Przeprowadzenie rzeczywistej oceny zagrożenia dla obszarów chronionych wymaga znajomości szczegółowych danych na temat inwestycji, w tym parametrów technicznych oraz planowanych do zastosowania działań minimalizujących. Na obecnym etapie nie zidentyfikowano znacząco negatywnego oddziaływania, wynikającego z realizacji Strategii, na klimat i powietrze atmosferyczne, ludzi oraz na funkcjonowanie sieci obszarów Natura 2000, bądź innych form ochrony przyrody.

Część zaplanowanych do realizacji w ramach poszczególnych celów operacyjnych działań może powodować występowanie oddziaływań negatywnych na krajobraz. Dotyczyć to będzie realizacji inwestycji w zakresie produkcji energii z OZE (elektrowni wiatrowych, farm fotowoltaicznych, elektrowni wodnych), które w zależności od lokalizacji oraz skali, mogą powodować potencjalne zaburzenie krajobrazu w wyniku wprowadzenia obcych elementów oraz chaos przestrzenny. Budowa elektrowni wiatrowych może przyczynić się do zaburzenia atrakcyjności wizualnej lokalnego krajobrazu, stanowiąc element dominujący i wpływający na przemianę charakteru oraz proporcji obszaru. Skala oddziaływania uzależniona będzie od wielkości elektrowni oraz podjętych działań minimalizujących negatywny wpływ. Z kolei budowa farm fotowoltaicznych może lokalnie pogorszyć atrakcyjność krajobrazową obszaru. Przewiduje się, że oddziaływanie to będzie niewielkie i uzależnione od wielkości farmy, ukształtowania terenu i zagospodarowania jej otoczenia. Natomiast budowa elektrowni wodnych może przyczynić się do trwałego przeobrażenia doliny rzecznej oraz zmiany użytkowania i pokrycia terenu.

Należy podkreślić, iż w projekcie Strategii, w ramach celu operacyjnego 4, przyjęto kierunek działań polegający na: *Zapobieganiu lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco (negatywnie) oddziaływać na środowisko na terenach wynikających z przepisów prawa oraz na obszarach: wynikających z ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wskazanych jako proponowane obszary do objęcia ochroną prawną oraz korytarzach ekologicznych; krajobrazów priorytetowych wynikających z audytu krajobrazowego dla województwa dolnośląskiego (dokument w fazie opracowywania); obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych, zapewniających utrzymanie bioróżnorodności i spełniających funkcje zatrzymujące oraz spowalniające odpływ wód.* Przyjęty ww. kierunek działań wpłynie na ograniczenie presji na środowisko przyrodnicze i krajobraz, utrzymanie i poprawę walorów przyrodniczych obszarów.

Reasumując, przeprowadzone analizy, w tym treść prognozy wykazały, iż wpływ o charakterze negatywnym może dotyczyć głównie realizacji następujących działań inwestycyjnych: elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych, elektrowni fotowoltaicznych, w szczególności wielkopowierzchniowych, a także realizacji wierceń dla wykorzystania energii geotermalnej, prac termomodernizacyjnych. Do przewidywanych oddziaływań negatywnych należą m.in.: potencjalnie zwiększona śmiertelność zwierząt, pogorszenie walorów krajobrazowych, potencjalna wycinka drzew i krzewów, a także naruszenie struktury glebowej i lokalne niszczenie siedlisk, zanieczyszczenie wód, zwiększona emisja hałasu i zanieczyszczeń powietrza. Wskazano, że wielkość oddziaływania uzależniona będzie od lokalizacji inwestycji oraz zastosowanych rozwiązań technologicznych i działań ograniczających wpływ na środowisko. Ponadto, jak podkreślono, przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko objęte zostaną procedurą uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w ramach której powinna zostać wykonana rzetelna

ocena wpływu inwestycji na środowisko oraz zaproponowane działania minimalizujące, ograniczające negatywny wpływ na środowisko.

W projekcie Strategii przedstawiono obszary o potencjale rozwoju OZE, z uwzględnieniem obszarów potencjalnie najmniej konfliktowych. Zwracam uwagę, że na części schematycznych map zamieszczonych w dokumencie nie wskazano terenów znajdujących się w granicach obszarów chronionych na mocy *ustawy o ochronie przyrody* (lub wskazano tylko niektóre formy ochrony przyrody, np. tylko obszary chronionego krajobrazu), podczas gdy obszary te – pomimo sprzyjających warunków rozwoju OZE – są wyłączone lub potencjalnie wyłączone z możliwości rozwoju takiego zainwestowania. Dla pełniejszego zobrazowania terenów najmniej konfliktowych z punktu widzenia możliwości rozwoju energetyki odnawialnej wskazane jest naniesienie granic obszarów chronionych również na pozostałych mapach.

Mając zatem na uwadze charakter dokumentu uznano, że realizacja kierunków działań wskazanych w Strategii, przy wyborze właściwej lokalizacji i technologii oraz zachowaniu wymogów ochrony środowiska wynikających z przepisów odrębnych, a także przy uwzględnieniu działań mających na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań, nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na środowisko, w tym na środowisko przyrodnicze.

Wskazuję przy tym, że o możliwości, zakresie i sposobach realizacji przedsięwzięć, dla których ramy wyznacza przedmiotowy dokument, mogących znacząco oddziaływać na środowisko przesądzi ewentualna procedura oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, przeprowadzona na zasadach określonych w *ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska we Wrocławiu

Wojciech Rejman

*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*